

ILL8

**KONFERENCIA UČITEĽOV 2017:
AKTUÁLNE VÝZVY V SLOVENSKOM VYSOKOM ŠKOLSTVE** s. 2–15

prof. Peter Paliatka

prof. Ján HIVEŠ, predseda AS STU

arch. Lucia Štefancová, arch. Lorant Krajcovic, doc. Alexander Schleicher a arch. Karol Gärner

vľavo: doc. Jana Gregorová
dole: prof. Janka Pohaníčová,
doc. Nada Hrašková a doc. Jarka Bencová

AKTUÁLNE VÝZVY V SLOVENSKOM VYSOKOM ŠKOLSTVE

zľava prof. Julián KeppL, prof. Henrieta Moravčíková, doc. Alžbeta Sapirová,
Ing. Katarína Gécová, prof. Bohumil Kováč, arch. Beáta Palomová, prof. Pavel Gregor

V duchu niekoľkoročnej tradície učiteľských konferencií na Fakulte architektúry STU sa 28. marca 2017 uskutočnila konferencia na tému: **Aktuálne výzvy v slovenskom vysokom školstve**. Konferenciu otvorila doc. Lubica Vitková, PhD., dekanka FA STU. Konferencia sa pokúsila redefinovať postavenie a poslanie vysokej školy. Témy boli orientované v prvom rade na:

- kvalitu pedagogického procesu: výučba – výskum – publikovanie – potreba zachovania rovnováhy,
- akreditáciu, internacionalizáciu, motiváciu v reťazci študent – pedagóg – výskumný pracovník.

doc. Alžbeta Sapirová, prof. Julián KeppL

Na úvod konferencie boli udelené ocenenia, ktorými pri príležitosti Dňa učiteľov rektor STU prof. Ing. Robert Redhammer, PhD. ocenil tento rok aj štyroch profesorov Fakulty architektúry STU. Ocenenia im slávnostne udelil rektorom poverený prorektor STU prof. Ing. Marián Peciar, PhD. za prítomnosti dekanky FA STU doc. Ing. arch. Lubice Vitkovej, PhD. **Medaila STU** bola udelená **prof. Ing. arch. Robertovi Špačkoví, CSc.** Medaila STU sa udeľuje ako pocta a ocenenie za mimoriadne úspechy v pedagogickej, vedeckovýskumnej práci a za mimoriadne

zásluhy o rozvoj vedeckého poznania alebo za mimoriadne zásluhy o rozvoj. **Plakety STU** získali **prof. Ing. arch. Bohumil Kováč, PhD., prof. Ing. arch. akad. arch. Ivan Petelen, PhD.** a **prof. akad. soch. Peter Paliatka**. Plaketa STU sa udeľuje pri príležitosti významného životného jubilea zamestnanca STU, ktorý sa významným spôsobom zaslúžil o rozvoj STU. Hostom na tohoročnej konferencii bol predseda akademického senátu STU prof. Ing. Ján HIVEŠ, PhD., ktorý síce konferenčný príspevok nepredniesol, ale rôznymi invenčnými vstupmi prispel ku kvalite diskusie.

arch. Beáta Palomová,
prof. Robert Špaček a doc. Andrea Urdandová

prof. Marián Peciar a doc. Lubica Vitková s ocenenými profesormi: prof. Robert Špaček, prof. Ivan Petelen, prof. Peter Paliatka a prof. Bohuš Kováč

doc. Henrich Pifko a PhDr. Danica Šoltéssová

KONFERENCIA
KONFERENCIA
KONFERENCIA
KONFERENCIA
KONFERENCIA
VÝSTAVA/PREDNÁŠKA
FAKULTA
SPOMÍNANIE
OZNAMY

Aktuálne výzvy v slovenskom vysokom školstve
Nina Bartošová: Význam spätnej väzby. Manažment ľudských zdrojov v akademickom prostredí z pohľadu jednotlivca
Lubica Vitková: Od vízie k realite? Od nutnosti k prirodzenosti?
Lorant Krajcovic: Praktické skúsenosti s uplatnením nástroja CESBA v študent. projektoch a vo vzdelávaní na FA STU
Pavel Paňák: Medzi obrazom a zážitkom
Robert Špaček: Aktuálne čelendže vo vzdelávaní. K stratigrafickej analýze, kompetentnosti vo vzdelávaní, dôsledky hierarchickej regresie
O kostole sv. Kataríny v Banskej Štiavnici
Prof. Ivan Petelen ocenený / Modernizácia knižnice FA
Za prof. Jánom Kavanom / Za doc. Viliamom Dubovským
Výber z noviniek v knižnici FA STU

2–3
4–5
6–7
8–9
10–12
13–15
16
17
18–19
20

PROGRAM:
8:45 – 8:50
Otvorenie konferencie
doc. Ing. arch. Lubica Vitková, PhD.

8:50 – 9:00
Príhovor a udeľovanie ocenení
prof. Ing. Marián Peciar, PhD.

9:00 – 9:20
Význam spätnej väzby. Manažment ľudských zdrojov v akademickom prostredí z pohľadu jednotlivca
Ing. arch. Nina Bartošová, PhD.

9:20 – 9:40
Výučba a výskum – protiklad či synergia?
doc. Ing. arch. Henrich Pifko, PhD.

9:40 – 10:00
Od vízie k realite? Od nutnosti k prirodzenosti? Prepájanie pedagogickej, výskumnej a umeleckej činnosti na FA STU v Bratislave.
doc. Ing. arch. Lubica Vitková, PhD.

10:00 – 10:30
Prestávka

10:30 – 10:50
Praktické skúsenosti s uplatnením nástroja CESBA v študentských projektoch a vo vzdelávaní na FA STU.
Ing. arch. Lorant Krajcovic, PhD.

10:50 – 11:10
Medzi obrazom a zážitkom.
Ing. arch. Pavel Paňák

prof. Henrieta Moravčíková

11:10 – 11:30
Poznámky ku stratigrafickej analýze kompetentnosti vo vzdelávaní.
prof. Ing. arch. Robert Špaček, CSc.

prof. Robert Špaček, prodekan FA STU
arch. Nina Bartošová

11:30 – 11:50
Diskusia

11:50 – 12:00
Ukončenie konferencie

Tohoročná konferencia priniesla viaceré podnetné myšlienky, najmä však osviežujúce názory a pozitívne reflexie najmä v príspevkoch arch. Pavla Paňáka a arch. Niny Bartošovej. Príspevky sú súčasťou ILFY číslo 8 2016–17.

–red.,
Foto z konferencie: Matej Kováč–

zľava prof. Ján HIVEŠ, doc. Ján Hkovič a prof. Peter Vodrážka

prof. Marián Peciar a doc. Lubica Vitková

zľava prof. Janka Pohaníčová, PhDr. Danica Šoltéssová,
doc. Andrea Bacová a doc. Andrea Urdandová

prof. Pavel Gregor, arch. Nina Bartošová a doc. Jana Gregorová

VÝZNAM SPÄTNEJ VÄZBY. MANAŽMENT ĽUDSKÝCH ZDROJOV V AKADEMICKOM PROSTREDÍ Z POHĽADU JEDNOTLIVCA

NINA BARTOŠOVÁ

Motívom, ktorý ma viedol pripraviť si tento príspevok, je zložitá situácia na fakulte, s ktorou sme momentálne všetci konfrontovaní. Na spoločných stretnutiach sme opakovane vyzvaní, aby sme produkovali výsledky, ktoré pomôžu našej inštitúcii zlepšiť si svoje postavenie, aby mala dostatok finančných prostriedkov na optimálne fungovanie a zaručila si svoju existenciu do budúcnosti. Musím však povedať, že opakované predostieranie nie veľmi povzbudzujúcich výsledkov, nie je ničím čo ma motivuje, napriek tomu, že sa cítim spoluzodpovedná za budúcnosť fakulty. Uvedomujem si, že systém hodnotenia inštitúcií,

mického zamestnanca, aby sa okrem pedagogickej činnosti venoval aj výskumu, sú dôsledkom transformácie, ktorá začala v Európe v 60. rokoch dvadsiateho storočia.^[1] Ich príspevok, ktorý sa venuje prioritne postaveniu univerzít s aplikovateľným výskumom (zahŕňa sem aj architektonické vzdelávanie), porovnáva situáciu vo viacerých európskych krajinách – Belgicku, Finsku, Írsku, Holandsku, Nórsku, Portugalsku a Švajčiarsku, pričom spomína aj Českú republiku. Uvádzaná tabuľka č. 1 reprezentuje percento pracovného času, ktoré pripadá výučbe, pričom porovnáva klasické univerzity (tie, ktoré sa venujú a priori výskumu) a univerzity aplikovaných vied (vrátane vzdelávania architektov). Autorky konštatujú, že univerzity aplikovaných vied majú výrazne vyšší podiel pracovného času venovaného výučbe, čo znamená, že je menej času a priestoru na výskum. Táto skutočnosť vychádza prirodzene z charakteru daných inštitúcií, pričom dostáva jednu zo skupín do nevýhodného postavenia, nakoľko financovanie sa opiera v značnej časti o kvalitné výstupy reprezentujúce výskum.

Hazelkornová a Moynihanová tiež poukazujú na to, že donedávna boli noví akademickí pracovníci prijímaní do svojich pozícií predovšetkým s dôrazom na ich prax vo svojom odbore a ich úlohou bolo túto skúsenosť sprostredkovať študentom prostredníctvom pedagogického procesu. Tvrdia, že mnohí mali skúsenosti v odbore, ale len niektorí boli kvalifikovaní vo výskume a mali skúsenosti s jeho vedením. „Ako sa postupne pozornosť preniesla k viac aktívnemu angažovaniu sa vo výskume, od akademikov sa žiadalo, aby si vybudovali udržateľný výskumný profil, participovali v národných a medzinárodných vedeckých sieťach a vybuďovali si meno v medzinárodných publikáciách.“ Treba však brať do úvahy, že vybudovanie kvalitného výskumného portfólia závisí na značných zmenách v „akademických postojoch, správach a spoločenských a profesionálnych normách, podriadených budúcemu úspechu“.^[2]

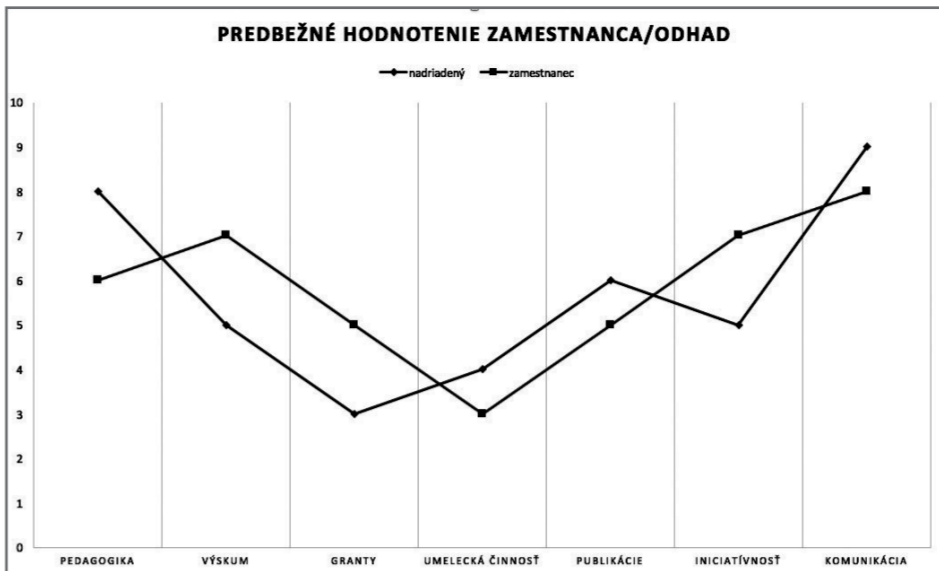
Transformácia pedagogickej na výskumne orientovanú inštitúciu je komplexným, náročným a zdĺhavým procesom, ktorý môže pokojne zabráť dvadsať rokov. Ide o zmenu paradigmy, ktorá sa dá chápať podľa Hazelkorneovej ako *a, transformácia akademickej praxe u jednotlivca, ktorá sa musí zároveň odohrať spolu s b, revolúciou v strategickom zbere a inštitucionálnej kultúre v takom čase, kedy sa c, vyššie vzdelávanie dostáva národne a globálne pod tlak, ktorý ho núti sa modernizovať, byť konkurencie schopné, zodpovedné a efektívne.*^[3]

Nástrojom, ktorý používajú predovšetkým anglosaské univerzity, ale aj firmy a organizácie, sú tzv. „employee performance review“, čiže evalvácia výkonu zamestnanca, ktorá prebieha raz za 6 alebo 12 mesiacov. Rozhovorom s nadriadeným predchádza písomné zhodnotenie, kde má zamestnanec možnosť sám zhodnotiť svoj výkon, ale aj určiť svoje ciele a priority. Aby bolo hodnotenie efektívne a nebolo len formalitou, je nutné,

Prijímanie mladých, aktívnejších a medzinárodne angažovanejších výskumníkov nie je možné vnímať ako jednoznačné riešenie, pretože tu existuje riziko destabilizácie inštitúcie, okrem toho sa existujúci zamestnanci môžu cítiť ako podceňovaní a prehladaní. Navyše, zvýšené nároky inštitúcií nie sú v mnohých prípadoch prevádzané vytváraním adekvátneho priestoru na výskum a skvalitňovaním vybavenia.^[3]

POZÍCIA JEDNOTLIVCA – ČASOVÝ MANAŽMENT, SPÄTNÁ VÄZBA A NAPLŔNANIE CIEĽOV
Snaha o celoplošné skvalitnenie výstupov akademickej inštitúcie je dlhým a komplexným procesom, vyžadujúcim si aktivitu z viacerých strán súčasne. Jednotlivec – v pozícii pedagóga alebo vedeckého pracovníka – má obmedzené možnosti celkovo situáciu ovplyvniť, no je na neho vyvíjaný tlak, aby prinášal potrebné výsledky. Hoci sú relevantné výstupy pre zaručenie existencie fakulty nevyhnutné, je dôležité, akým spôsobom je zamestnanec so svojim výkonom konfrontovaný. Podstatou je, či ho tento spôsob motivuje a pomáha mu existujúci stav zlepšiť, alebo ho naopak vníma negatívne, ako kritiku bez návodu, ako výsledky svojich aktivít zlepšiť. Aby zamestnanec podával výkony, ktoré sú v súlade s tým, čo pracovisko od neho očakáva a potrebuje, je potrebné využívať metódy, ktorými je možné nielen zamestnanca usmerniť, ale ho tiež podporiť a dať mu určitú autonómiu rozhodovať, akým spôsobom bude svoje aktivity rozvíjať.

Nástrojom, ktorý používajú predovšetkým anglosaské univerzity, ale aj firmy a organizácie, sú tzv. „employee performance review“, čiže evalvácia výkonu zamestnanca, ktorá prebieha raz za 6 alebo 12 mesiacov. Rozhovorom s nadriadeným predchádza písomné zhodnotenie, kde má zamestnanec možnosť sám zhodnotiť svoj výkon, ale aj určiť svoje ciele a priority. Aby bolo hodnotenie efektívne a nebolo len formalitou, je nutné,

Obr. 2: Ukážka grafu zobrazujúceho predbežné hodnotenie zamestnanca samotným zamestnancom ako aj jeho nadriadeným spôsobom prvej odhadu.

aby pozostávalo rovnocenne z vstupu zamestnanca ako aj vstupu nadriadeného. Grafická schéma na obr. 1 je prevzatá z Federation University v Austrálii a zobrazuje kroky, z ktorých evalvácia výkonu pozostáva. Táto konkrétne je nastavená na ročný cyklus, pričom stupeň 1 (Plánovanie výkonu a profesionálneho rozvoja) prebieha od októbra do februára; stupeň 2 (Monitorovanie cieľov) od marca do septembra; a stupeň 3 (Zhodnotenie výkonu a profesionálneho rozvoja) od októbra do decembra.^[6] Samotná forma evalvačného formuláru môže byť rôzna. Môže začať odhadom – vyznačením hodnotených položiek prostredníctvom grafu na obr. 2, ale podrobnejšia textová forma by však nemala chýbať. Ako príklad uvádzam formulár Columbia University v New Yorku (obr. 3), ktorý je rozdelený na „ciele, kľúčové aktivity, zhodnotenie úspešnosti a časového rámca“, a „skutočné výsledky“,^[7] Univerzita v Bostone má ale napríklad voľnejšiu štruktúru.^[8] Ročná alebo polročná predpísaná evalvácia býva doplnená o menej formálne stretnutia, ktoré sú plánované priebežne v prípade potreby.

Aby mal proces hodnotenia žiaduci efekt, je potrebné vytvoriť spôsob, ktorým sa zamestnanci konkrétnej inštitúcie vedia stotožniť a vnímajú ho ako prostriedok, ktorý im pomôže zladíť vlastné záujmy so záujmami inštitúcie a zjednoduší im nastaviť si program práce spôsobom, ktorý vyhovuje obom stranám. Nadriadeným zároveň môže napomôcť zhodnotiť vyťaženosť jednotlivých zamestnancov a nové úlohy zdávať efektívnejšie.

ZÁVER
Zlepšenie situácie na Fakulte architektúry STU vo väzbe na jej akademicke výstupy je ničím, čo si vyžiada veľa času. Akokoľvek negatívne sa súčasný stav môže javiť, predstavuje pre jednotlivca dobrú príležitosť dôsledne zveriť, akým spôsobom investovať svoj čas a energia.

byť pre neho aj dôvodom, prečo niektoré úlohy odmietnuť alebo delegovať inde, pretože aj pre inštitúciu je výhodnejšie, ak sa jej zamestnanci venujú dlhodobo zmysluplnej práci, ktorej výsledky si vyžadujú čas. Akceptovanie existujúceho nastavenia a poznanie pravidiel dáva možnosť optimálnejšie rozdeliť prácu tak, aby z nej mala inštitúcia úžitok, ale aby v nej našiel naplnenie aj jednotlivec. Napriek prekážkam, ktoré tu sú, a nevýhodám, ktoré existujúci systém má, poskytuje ešte stále priestor rozvíjať spôsobom, z ktorého môže mať úžitok inštitúcia aj jednotlivec.

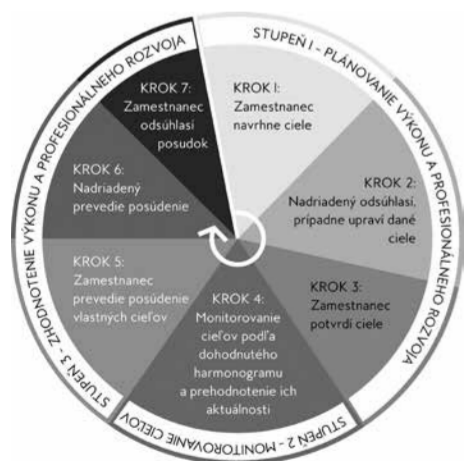
Ing. arch. Nina Bartošová, PhD.
je odbornou asistentkou na Ústave dejín a teórie architektúry a ochrany pamiatok FA STU v Bratislave.

Krajina	Percento pracovného času pripadajúce výučbe	
	Univerzity	Univerzity aplikovaných vied
Belgicko	40%	90%
Fínsko	43%	74%
Nemecko	40%	90%
Írsko	40%	80 – 90%
Holandsko	40%	60 – 80%
Nórsko*	42%	58%
Portugalsko**	6 – 9 hodín týždenne	6 – 12 hodín týždenne
Švajčiarsko	43%	51%

Tabuľka č. 1: Približné percento pracovného času, ktoré pripadá na pedagogiku
*Percento bolo počítané nasledovne: (1 hodina pedagogiky = 1 hodina prípravy / 40 hodín týždenne) *100.
** Táto kalkulácia nebola aplikovateľná v prípade portugalských inštitúcií.
Prevzaté z: HAZELKORN, Ellen, MOYNIHAN, Amanda. Transforming Academic Practice: Human Resources Challenges. In KYVIK, Svein, LEPORI, Benedetto (Eds.), The Research Mission of Higher Education Institutes outside the University Sector. Dordrecht: Springer, 2010. ISBN: 978-1-4020-9243-5 (Print), s. 84.

- POZNÁMKY:**
- KYVIK, Svein, LEPORI, Benedetto (Eds.). The Research Mission of Higher Education Institutes outside the University Sector. Dordrecht: Springer, Forthcoming, 2010. ISBN: 978-1-4020-9243-5 (Print), 282 s.
 - HAZELKORN, Ellen, MOYNIHAN, Amanda. Transforming Academic Practice: Human Resources Challenges. In KYVIK, Svein, LEPORI, Benedetto (Eds.), The Research Mission of Higher Education Institutes outside the University Sector. Dordrecht: Springer, Forthcoming, 2010. ISBN: 978-1-4020-9243-5 (Print), s. 77–93.
 - Ibidem, s. 79.
 - HAZELKORN, Ellen. Motivating individuals: Growing research from a "fragile base". In Tertiary Education and Management, 14, 151–171.
 - Ibidem.
 - Federation University Australia. Performance Review and Development Program [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné na internete: <http://federation.edu.au/staff/working-at-feduni/human-resources/PRDP>
 - Columbia University in the City of New York. Human Resources. Performance Appraisal Form & Tools [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné na: <http://hr.columbia.edu/helpful-tools/hr-manager-toolkit/managing-staff/goal-setting-managing-performance/performance>
 - Boston University. Academic Researcher Annual Performance Appraisal [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné na: <https://www.bu.edu/cas/faculty-staff/faculty-staff-handbook/faculty-personnel-matters/academic-researcher-annual-performance-appraisal/>

Obr. 3: Hodnotiaci formulár Columbia University v New Yorku. Zdroj: Columbia University in the City of New York. Human Resources. Performance Appraisal Form & Tools [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné na: <http://hr.columbia.edu/helpful-tools/hr-manager-toolkit/managing-staff/goal-setting-managing-performance/performance>

Obr. 1: Kroky evalvácie zamestnanca a plánovanie jeho profesionálneho rozvoja
Zdroj: Federation University Australia. Performance Review and Development Program [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné na internete: <http://federation.edu.au/staff/working-at-feduni/human-resources/PRDP>

PEDAGOGIKA A VÝSKUM – POROVNANIE NAPRIEČ EURÓPOU
Situácia, ktorá nastala na Slovensku, a ktorá sa dotýka aj Fakulty architektúry tak, že bola pozastavená jej akreditácia a pociťuje limitovaný prísun financií, nie je v Európe ojedinelá. Publikácia *The Research Mission of Higher Education Institutions outside the University Sector. Striving for Differentiation*, sa zaoberá prostredníctvom jednotlivých kapitol od rôznych autorov (vrátane Petra Pabiana z Českej republiky) niekoľkými témami, ktoré vystávajú zo zvyšujúcej sa dôležitosti roly výskumu na univerzitách, a všíma si problémy, ku ktorým týmito zmenami dochádza.^[1]

Ellen Hazelkornová a Amanda Moynihanová z Inštitútu technológie v Dubline vo svojej kapitole objasňujú, že aktuálne požiadavky na akade-

OD VÍZIE K REALITE? OD NUTNOSTI K PRIRODZENOSTI?

PREPÁJANIE PEDAGOGICKEJ, VÝSKUMNEJ A UMELECKEJ ČINNOSTI NA FA STU V BRATISLAVE.

ĽUBICA VITKOVÁ

Pre školy architektúry sú vlastné tri základné piliere: pedagogická, výskumná a umelecká činnosť. Je štandardom, že uvedené oblasti sú v rámci kvalitných architektonických škôl prirodzene poprepájané. Previazanie pedagogiky s aktívnym výskumom a umeleckou činnosťou pomáha zabezpečiť plnohodnotnú výučbu a tým lepšiu pripravenosť a adaptabilnosť absolventov pre ich budúce uplatnenie sa v stále rôznorodejších oblastiach ich budúcej praxe. Účinná synergia pedagogickej, umeleckej a výskumnej činnosti si vyžaduje vytvorenie vhodných podmienok a to od štátnej po inštitú-

cionálnu úroveň. Štátne orgány by mali zohľadňovať potreby architektonického a umeleckého výskumu cez adekvátnu podporu prostredníctvom grantových schém, či financovania vedy pomocou dotácií verejným vysokým školám zo štátneho rozpočtu^[1] zohľadňujúce špecifiká jednotlivých odborov. Inštitúcia sleduje vhodnú skladbu a syllabus študijných programov, organizáciu a metodiku výučby, podporuje vytvorenie siete kontaktov s praxou (odberateľmi), so zahraničnými partnerskými inštitúciami, ako aj vnútornú súčinnosť jej pracovísk a zamestnancov. Súčasne zabezpečuje manažment projektovej činnosti, optimalizuje personálnu skladbu pedagógov, výskumníkov a praktizujúcich architektov, motivuje pre výskumnú činnosť a potrebnú synergiu základných činností. V neposlednom rade na účinnú väzbu medzi pedagogickou, umeleckou a vedeckou činnosťou má zásadný vplyv záujem a zanietenie všetkých dotknutých.

Tento príspevok sa zameriava na analýzu krokov, ktoré sme na fakulte za ostatné roky v tomto smere urobili. Kládne si za cieľ zhodnotiť, kedy sme v prepájaní predmetných zložiek úspešní a kde sú naše rezervy. Príspevok zároveň analyzuje súčasné limity podpory architektonickej a umeleckej vedy z úrovne štátu ako aj pripravované strategické materiály (Učiace sa Slovensko^[2], Hodnotenie výsledkov výskumu na vysokých školách^[3]) a legislatívne materiály^[4] vo väzbe na charakter odborov, ktoré naša fakulta zastrešuje. Zameriava sa na príležitosti, ale i problémy a možné ohrozenia, ktoré z pripravovaných materiálov pre realizáciu výskumu na Fakulte architektúry vyplývajú.

PRIRODZENOSŤ SYNERGIE PEDAGOGICKEJ, VÝSKUMNEJ A UMELECKEJ ČINNOSTI V ODBOROCH ARCHITEKTÚRA A URBANIZMUS, ČI DIZAJN
Architektonický výskum a predovšetkým jeho charakter a zameranie je dlhodobo diskutovanou témou na celoeurópskej úrovni. Výskum sa realizuje predovšetkým v akademickom prostredí vzhľadom na skutočnosť, že pre vysokoškolské inštitúcie je výskumná činnosť ich prirodzenou súčasťou. V rámci Asociácie architektonických škôl Európy (European Association for Architectural Education – EAAE) bol z tohto dôvodu formulovaný zásadný dokument architektonického výskumu – The EAAE Charter on Architectural Research. „Je určený ako referenčný dokument pre univerzity, školy architektúry, výskumné inštitúcie, agentúry financujúce výskum, odborných orgánov a architektonickú prax, ktoré realizujú architektonický výskum. Špecifikuje charakter

a ciele architektonického výskumu, potvrdzuje rôzne platné metodiky a podporuje rozvoj živého, medzinárodne uznávaného a dobre financovaného výskumu zo zdrojov spoločnosti.“^[5]
Uvedená charta charakterizuje architektonický výskum, jeho zameranie, ako aj prepojenie s inými disciplínami. Osobitnú pozornosť venuje výskumu prostredníctvom tvorby (research by design), ktorý je architektúre vlastný a vlastný je aj samotnému procesu výučby ateliérovej tvorby. Preto je logické a prirodzené vzájomné prepojenie tejto formy výskumu a podstatnej časti pedagogického procesu na školách architektúry – ateliérovej tvorby.

NEVYHNUTNOSŤ PREPÁJANIA PEDAGOGICKEJ, VÝSKUMNEJ A UMELECKEJ ČINNOSTI
O nevyhnutnosti prepájať pedagogickú, výskumnú a umeleckú činnosť na našej fakulte hovoríme dlhodobo. Vyplýva najmä z hore uvedeného princípu financovania vysokých škôl na Slovensku^[6] a zo súčasne platných kritérií Akreditačnej komisie pre akreditáciu študijných programov a pre hodnotenie úrovne výskumnej, respektíve umeleckej činnosti^[7]. Štruktúra dotačných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na vysoké školy je nastavená tak, že najvyšší podiel financií je pridelený na základe výstupov z vedeckej a umeleckej činnosti. Akreditačné kritéria v rámci komplexnej akreditácie sú zas zamerané skoro výlučne na hodnotenie výstupov v oblasti vedy a umenia. Výsledok akreditácie má popritom dopad nie len na získanie práv uskutočňovať študijné programy v jednotlivých stupňoch štúdia, či právo realizovať habilitačné a inauguračné konania v príslušných odboroch, ale premieta sa i do tzv. dlhých peňazí v rámci rozpočtu fakulty. Preto cesta, ako získať dostatok zdrojov na financovanie inštitúcie a obstať v náročnom akreditačnom procese, vedie cez zmysluplné prepojenie pedagogického procesu a výskumu.

REALIZOVANÉ KROKY K NAPLNENIU SYNERGIE PEDAGOGICKEJ, VÝSKUMNEJ A UMELECKEJ ČINNOSTI
Základom stratégie zosúladenia pedagogickej, výskumnej a umeleckej činnosti na našej fakulte je sledovanie nasledovných hľadísk:
> vyvážené rozdelenie pracovných činností a výkonov,
> spolupráca vo vnútri ústavov a medzi ústavmi, > zameranie sa na kvalitu výstupov,
> zohľadnenie osobnostných kvalít a zamerania pedagógov a vedecko-výskumných pracovníkov:
– učím, tvorím, vystavujem, prinášam granty (edukačné, umelecké...),
– učím, skúmam, publikujem, prinášam výskumné granty
– skúmam, publikujem, prinášam medzinárodné výskumné granty, učím,

- Aké vhodné podmienky sa snažíme pre naplnenie týchto zámerov vytvárať:
> Cielene podporujeme realizované aktivity cez systém odmeňovania^[8]
> Vyčlenili sme finančné prostriedky na predfinancovanie projektov a finančnú spoluprácu na projektoch z úrovne fakulty
> Z úrovne dekanátu financujeme voľne pre realizáciu publikačných výstupov v renomovaných časopisoch, respektíve relevantné výstupy z medzinárodných konferencií
> Podporujeme učiteľské a výskumné mobility cez rôzne programy
> Máme zástupcov v pracovných skupinách EAAE – Research Academy a Education Academy
> Vytvorili sme technickú bázu pre výskum v rámci Univerziténeho vedeckého parku vrátane personálnej odbornej podpory, máme ideálne podmienky pre realizáciu pedagogického procesu a výskumu v rámci Detašovaného pracoviska v Banskej Štiavnici
> Posilnili sme podporu podávania projektov cez oddelenie manažmentu projektov
> Upravili sme štruktúru študijných programov (princíp seminárov dopĺňajúcich ateliérovú tvorbu) a organizáciu výučby (rozvrh vyčleňujúci osobitý priestor pre ateliérovú tvorbu) so zámerom lepšie prepojiť pedagogiku s výskumom prostredníctvom „research by design“.

V ČOM SME ÚSPEŠNÍ?
NAČO SA MÁME ZAMERAŤ? KEDY SA NÁM DARÍ PREPÁJAŤ VÝUČBU, VÝSKUM A TVORBU?
Naša pozícia v rámci technického školstva, a v oblasti skupiny odborov projektovanie kde je naša fakulta cez nosný odbor Architektúra a urbanizmus ťažisko zaradená, nie je najjednoduchšia. V oblasti umenia pre oba naše odbory máme zas silnú konkurenciu v školách čisto umeleckých. I napriek tomu sú oblasti, kde sa vieme v silnej

konkurencii presadiť. Je to najmä oblasť získavania zahraničných výskumných a edukačných grantov. Pre podporu umeleckých aktivít sa nám darí získať zdroje z Fondu na podporu umenia. Predovšetkým však oblasť zahraničných projektov vytvára ideálnu bázu pre prepájania výskumu a pedagogiky vzhľadom na skutočnosť, že takýmto spôsobom sú nastavené aj naše partnerské inštitúcie (zahraničné školy architektúry), realizujúce výskum vo veľkej miere prostredníctvom tvorby. Navyše v týchto partnerstvách si vzájomne overujeme a osvojujeme progresívne metódy výučby. Ďalšou oblasťou prirodzeného prepojenia výučby a výskumu i s priemetom do praxe sú zmluvy o dielo, či podnikateľská činnosť. Táto orientácia je nám zas prirodzená vzhľadom na regionálny a prakticky orientovaný charakter našich odborov. O význame a potrebe prepojenia výučby a praxe pri výchove našich absolventov ako dizajnérov tak architektov nie je nutné vôbec diskutovať.

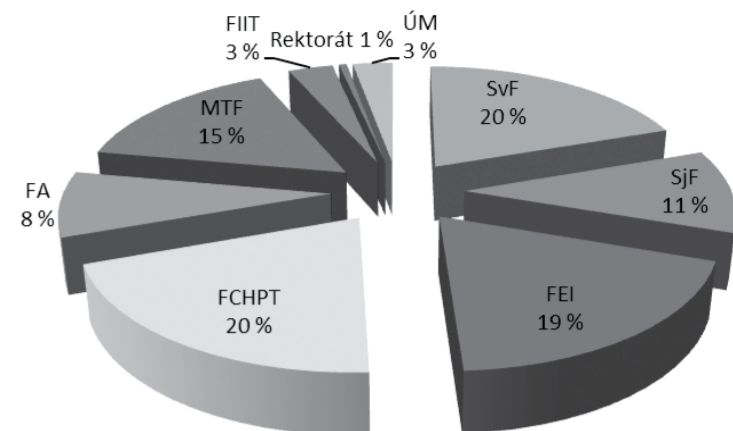
V tejto oblasti však máme isté rezervy predovšetkým pri formulovaní tém v rámci uvedených zmlúv. Pre akceptáciu a priemet takto riešeného aplikovaného výskumu i do rozpočtu je potrebná dôsledná formulácia výskumne zameranej úlohy už v samotnom názve. Pre poučenie a inšpiráciu uvádzam témy výskumných aktivít a projektov v rámci zmlúv o dielo, ktoré boli Ministerstvom školstva akceptované v rámci dotácie: Vedecko-výskumné aktivity určené na Public Space Bratislava, Výskum pamiatok, Zachovanie, udržanie a obnova kultúrneho a prírodného dedičstva v lokalite Malej a Veľkej Sklaky...

PERSPEKTÍVA DO BUDÚCNOSTI?
Práve zahraničná spolupráca na výskumných a edukačných projektoch a publikovaní ich výsledkov ako aj orientácia na zadania z praxe sú cestou i do budúcnosti. Pripravovaný strategický materiál „Učiace sa Slovensko“, ako aj materiál „Hodnotenie výsledkov výskumu na vysokých školách“ s posilnením medzinárodnej dimenzie nášho vysokoškolského vzdelávania počítajú, rovnako ako s jeho užším prepojením na prax a výskum. Tieto naše dimenzie a špecifiká môžu byť v rámci prezentovanej stratégie našou silnou stránkou najmä vo väzbe na v dokumente formulované nasledovné ciele.

Cieľ 5-02 Vonkajší systém zabezpečovania kvality vzdelávania
Realizovaný cez zavedenie nových postupov vonkajšieho spôsobu zabezpečenia kvality vzdelávania v súlade s Európskymi štandardmi a odporúčaniami a s možnosťou akreditácie i prostredníctvom medzinárodne akceptovaných akreditačných orgánov iných krajín.

Cieľ: 6-04 Financovanie tvorivej činnosti v oblasti národných štúdií
Realizovaný cez financovanie podporujúce tvorivú činnosť vysokých škôl, zameranú na oblasť výskumu slovenskej histórie, spoločnosti, kultúry, ako aj prírodného prostredia vzhľadom na ich dôležitosť z hľadiska rozvoja Slovenska a jeho regiónov.

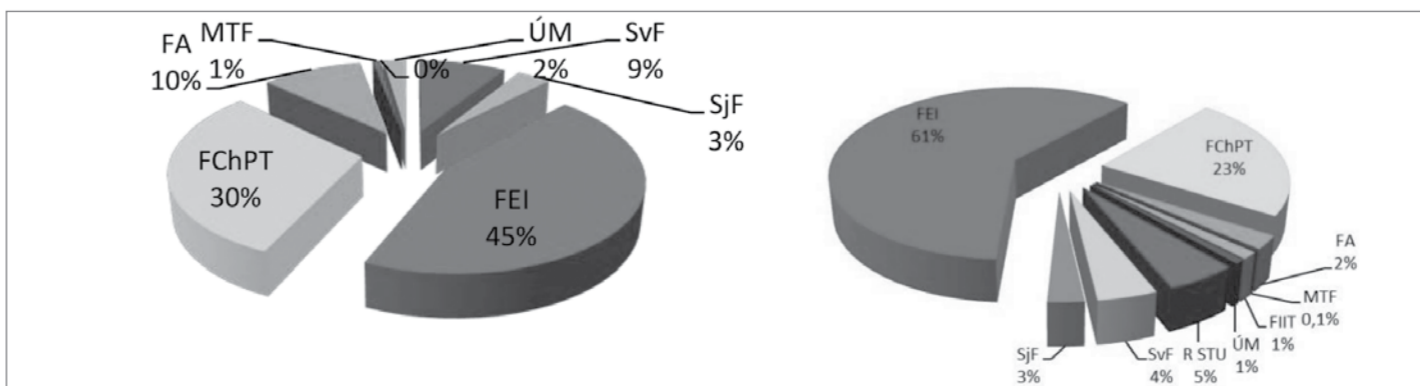
Doc. Ing. arch. Ľubica Vitková, Ph.D. je dekanom a pedagogičkou na Ústave urbanizmu a územného plánovania FA STU.

Obr.1. Výskumná kapacita Fakulty architektúry v rámci STU

- Objem finančných prostriedkov pridelených verejným vysokým školám v Slovenskej republike na jednotlivé roky sa riadi Metodikou rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám
- Materiál autorov Burjan, Vladimír, Ftáčnik, Milan, Juráš, Ivan, Vantuch, Juraj, Višňovský, Emil, Vozár, Libor: Učiace sa Slovensko, Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania bol zadán Ministerstvom školstva vedy, výskumu a športu a v marci 2017 bol predložený na verejnú diskusiu
- Materiál spracovaný skupinou vedcov a umelcov pôsobiacich na vysokých školách: Mocco, Peter, Markoš, Peter, Petrás, Ivo, Bátoras, Jozef, Buranovský, Daniel, Zervan, Marián, Biskupič, Stanislav, Celec, Peter, Ilavská, Jana, Kristek, Jozef: Hodnotenie výsledkov výskumu na vysokých školách bol spracovaný v decembri 2016 na základe požiadavky Ministerstvom školstva vedy, výskumu a športu s cieľom posilniť možnosť implementácie systému hodnotenia REF (Research Excellence Framework) pre hodnotenie výsledkov vedy a výskumu na Slovensku.
- Zákon o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene niektorých zákonov
- The EAAE Charter on Architectural Research dostupné na <http://www.eaae.be/old/research.php/12.3.2017/>
- Na základe Metodiky rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám podľa jednotlivých rokov
- Tieto boli na pôde Fakulty architektúry vzhľadom na svoju závažnosť opakovane prezentované na rôznych fórach a publikované v jej periodikách. Za mnohé uvádzam Vitková, Ľubica: K úspešnej akreditácii. In.: Konferencia učiteľov 2012/2013, ILFA 8, apríl 2012/2013, s. 6., Akreditačné kritéria: In.: ILFA 9, máj 2013/2014, s. 3., Učiteľská konferencia?! Zase? A na čo! In.: ILFA 4, máj 2014/2015, s. 2–3

Obr.2. Porovnanie úspešnosti FA v rámci STU v získavaní zahraničných grantov v rokoch 2015 a 2016.

PRAKTICKÉ SKÚSENOSTI S UPLATNENÍM NÁSTROJA CESBA V ŠTUDENTSKÝCH PROJEKTOCH A VO VZDELÁVANÍ NA FA STU

LORANT KRAJCSOVICS

Nárast počtu takzvaných „zelených“ budov môžeme sledovať nielen na základe štatistík spoločnosti, ale aj záujmu odbornej či laickej verejnosti o túto tému. Stáva sa súčasťou „imidžu“, že investor chce prezentovať budovu ako ekologickú, bez ohľadu na to, čo si pod tým predstavuje. Po nástupe finančnej krízy v roku 2008 môžeme sledovať nárast zelených budov certifikovaných jedným z najrozšírenejších svetových systémov LEED alebo BREEAM aj u nás. Projekty ako BBC1+, OC Centrál, či Bytový dom Zelené átrium zarezovali v odbornom priestore dostatočne. Dovolím si konštatovať, že v súčasnosti každá významnejšia administratívna budova sa snaží o získanie tohto hodnotenia v snahe o zvýšenie atraktivity pre nájomcu, ale čo treba podotknúť, za cenu prijateľných investičných nákladov. Vieme byť zelení do tej miery a úrovne, do akej to vie akceptovať trh. Dá sa očakávať, že v krátkom čase sa v segmente administratívnych budov stane „zelený“ certifikát štandardom. V bytovej výstavbe investor reaguje na iné požiadavky trhu. Narastá záujem o energeticky úsporné stavby a súčasne rezonuje „neprijemná“ nutnosť splniť požiadavky na energetickú hospodárnosť budov. Projekty ako Zelené átrium považujem za úprinnú snahu developera dosiahnuť udržateľnú úroveň výstavby. Celkom iná je situácia v susednom Rakúsku. Tu sa najviac presadil národný systém vytvorený spoločnosťou ÖGNB, Total Quality building so 125 certifikovanými budovami a národný hodnotiaci rámec klimaaktiv Bauen und Sanieren s vyše 500 ohodnotenými budovami. Program klimaaktiv Bauen und Sanieren je podporovaný Rakúskym ministerstvom: „Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft“ (Rakúske ministerstvo pre pôdohospodárstvo, životné prostredie a vodné hospodárstvo).

Oblasť hodnotenia	A Kvalita miesta a vybavenia	B Kvalita plánovacieho procesu	C Energia a zásobovanie	D Zdravie a komfort	E Stavebné materiály a konštrukcie
Akademický rok 2015/16	89%	55%	41%	51%	38%
Akademický rok 2016/17	81%	41%	32%	47%	28%

Tabuľka 1: Percentuálne splnenie požiadavky kategórie

V štruktúre výstavby budov majoritnú časť tvoria rodinné a bytové domy, zrejme aj vďaka inej vlastnickej štruktúre. Veľkú časť bytovej výstavby realizujú mestské bytové spoločnosti, ktoré byty prenajímajú. Ďalšou výhodou je, že program Klimaaktiv ja výrazne zjednodušený oproti veľkým hodnotiacim systémom (LEED, BREEAM a DGNB) a špecializuje len na 4 základné oblasti udržateľnosti: A – Kvalita plánovacieho procesu a realizácie (130 b.) B – Energia a zásobovanie (600 b.) C – Stavebné materiály a konštrukcie (150 b.) D – Komfort a kvalita vzduchu (120 b.)

Hodnotenie sa nesnaží zameriavať na všetky environmentálne parametre, ale sleduje niektoré vybrané cieľové oblasti. Napríklad podpora cyklistickej mobility, implementácia integrovaného navrhovania v procese prípravy projektu, zhodnotenie letnej tepelnej stability, či vylúčenie prchavých organických materiálov z procesu výstavby. Takéto zjednodušenie umožňuje koncentrovať sa na kľúčové ciele, ale súčasne výrazne zjednoduší a sprehľadní systém pre celú laickú aj odbornú verejnosť. Pre potreby výučby na našej fakulte sme počas medzinárodného projektu CEC 5: *Demonstration*

of energy efficiency and utilisation of renewable energy sources through public buildings v spolupráci Trnavským samosprávnym krajom a so zahraničnými partnermi adaptovali nástroj CESBA (Common European Sustainable Building Assessment). V ňom boli syntetizované merateľné kritériá environmentálnych, sociálnych a ekonomických aspektov udržateľnosti. Počas dvoch rokov sme overovali jeho uplatnenie na študentských záverečných bakalárskych prácach v rámci predmetu Architektúra a prostredie II. Miera podrobnosti spracovania záverečného bakalárskeho projektu bola dostatočná pre hodnotenie kritériami CESBA. Prehľad hodnotených kategórií: A – Kvalita miesta a vybavenia (max. 100b.) B – Kvalita plánovacieho procesu (max. 100 b.) C – Energia a zásobovanie (max. 400 b.) D – Zdravie a komfort (max. 200 b.) E – Stavebné materiály a konštrukcie (max. 200 b.) Z maximálneho možného počtu bodov 1000 za všetky kategórie hodnotenia, získali projekty študentov v akademickom roku 2015/16 priemerne 54,4 % z maximálneho počtu bodov a v akademickom roku 2016/17 priemerne 43,82%.

Tieto pomerne nízke percentá potvrdzujú náš predpoklad, že environmentálne aspekty výstavby netvorí štandardnú súčasť návrhu a sú zohľadňované len čiastočne. Priemerne najviac bodov získalo kritérium hodnotenia Kvality miesta a vybavenia. Vzhľadom na to, že v tejto oblasti sa posudzujú lokalita, jej dopravná dostupnosť a vybavenosť. Výber lokality záverečnej bakalárskej práce je ale v kompetencii garanta predmetu, takže toto vyššie hodnotenie svedčí viac o kompetencii garanta ako študenta. V ostatných kritériách nedosahovali študenti ani 50% z maximálneho počtu bodov. Počas hodnotenia sa nám ukázalo, že študenti majú obmedzenú kompetenciu spracovať takéto komplexné hodnotenie samostatne. V niektorých oblastiach by bolo potrebné doplniť nástroje, napríklad pri posudzovaní nákladov životného cyklu, či environmentálnych parametrov stavebných materiálov, čo je presah do sféry stavebných inžinierov, či chemikov. Nástroj CESBA, aj pri miere zjednodušenia hodnotenia jednotlivých kritérií, predstavuje metodický postup s jasnou štruktúrou, pomocou ktorého si môžu študenti na začiatku ateliérovej tvorby jasne definovať, ktoré environmentálne aspekty chcú pri návrhu zohľadňovať. Takto definované ciele, tvoria súčasť návrhu už od prvotného konceptu a stávajú sa tak integrálnou súčasťou architektonickej štúdie. Pre pedagógov vytvára nástroj CESBA porovnávaciu bázu medzi jednotlivými projektami, čo uľahčuje hodnotenie vytýčených cieľov a merateľnosť dosiahnutých výsledkov. (Overené na príkladoch projektov magisterského štúdia, študentky: Dunajská, Granerová). Ak chceme v budúcnosti pripravovať absolventov, schopných pôsobiť na tomto rýchlo rastúcom trhu so zelenými budovami, bude potrebné overiť možnosť vytvorenia prierezového študijného programu magisterského stupňa štúdia naprieč technickou univerzitou. Počas neho by študenti rôznych zameraní mali mať možnosť naučiť sa spolupráci a vnímaniu udržateľnosť holistickým

Tab. 2: Hodnotenie udržateľnosti budovy – kritéria pre novostavby, CESBA

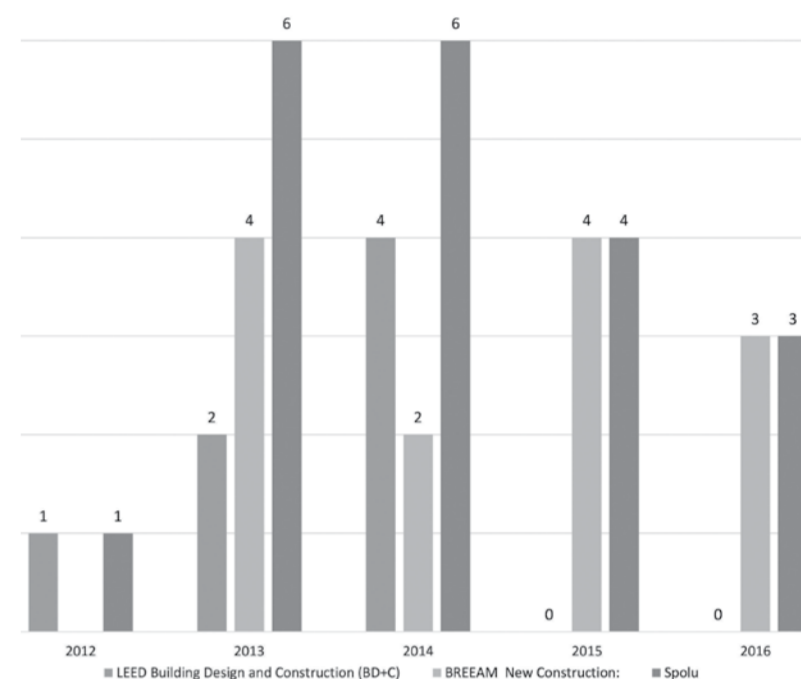
Číslo	Názov kritéria	P: povinné	Max.bodý	Získ.bodý
A Kvalita miesta a vybavenia				
A 1	Napojenie na verejnú hromadnú dopravu	P	50	0
A 2	Adaptácie kritéria na zmiernenie dopadov klimatickej zmeny	P	50	0
A 3	Bicyklové stojiska		25	0
B Kvalita plánovacieho procesu				
B 1	Architektonická súťaž a preverenie variantov		60	0
B 2	Definovanie overiteľných energetických a environ. cieľov	P	20	0
B 3	Zjednodušený výpočet hospodárnosti v životnom cykle		40	0
B 4	Produktový manažment - použitie vhodných stav. výrobkov		60	0
B 5	Projektové hodnotenie a energetická optimalizácia projektu	P	60	0
B 6	Informácia pre používateľa		25	0
C Energia a zásobovanie				
C 1	Potreba energie na vykurovanie	P	100	0
C 2	Potreba energie na vetranie a chladenie	P	100	0
C 3	Primárna energia		125	0
C 4	Ekvivalent emisií CO ₂	P	75	0
C 5	Monitorovanie spotrieb energie		10	0
C 6	Spotreba vody / využitie dažďovej vody		20	0
D Zdravie a komfort				
D 1	Tepelná pohoda v letnom období	P	120	0
D 2	Nadanie vetranie hygiena a ochrana proti hluku		40	0
D 3	Denné osvetlenie		40	0
E Stavebné materiály a konštrukcie				
E 1	Öl3 ekologický index obálky (resp. celkovej hmoty) budovy		200	0
Súčet			max. 1000	0

pohľadom. Podobný študijný odbor magisterského stupňa štúdia funguje na ČVUT pod názvom: **Budovy a prostredie**. „*Studium je zamierené na komplexnú zvládnutí princípů koncepčního navrhování budov, jejich částí, energetických a ekologických systémů budov, které při minimální spotřebě energie a minimální zátěži životního prostředí zajišťují komfortní vnitřní prostředí, reagující na požadavky uživatelů. Důraz je kladen na chápání budovy jako celku, s vazbami na vnější i vnitřní životní prostředí v měřítku celého životního cyklu budov ("Integrated building design").*“^[2] V súčasnosti overujú kolegovia v Českej republike nástroj CESBA na vyhodnocovanie architektonických súťaží. Predpokladám, že posúdenie environmentálnych parametrov budov sa stane súčasťou hodnotenia kvalitej architektúry.

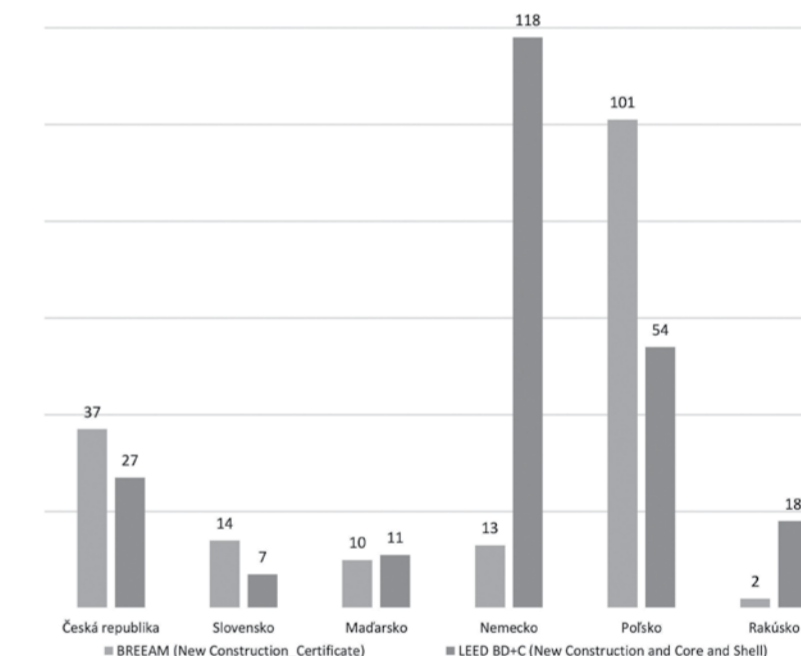
Dovolím si na záver malý exkurz do študijného odboru mechatroniky: „*Japonci si ako prví uvedomili, že pri projektovaní mechatronického výrobku sa nedá optimálny výsledok dosiahnuť tak, že tím strojných a elektrotechnických inžinierov vyprodukuje svoje časti výrobkov viac, či menej nezávisle jeden na druhom a až potom sa ich snažia spojiť. Uvedomili si, že aj v prípade mechatronických výrobkov sa dajú najlepšie výsledky dosiahnuť len postupom „zhora dole“, vychádzajúceho zo špecifikácie projektovaného výrobku a zaoberajúceho sa jeho stále podrobnejšími detailmi. Týmto vznikla potreba pre tento účel vytvoriť a pestovať nový interdisciplinárny inžiniersky odbor integrujúci poznatky nielen z mechaniky, elektroniky a informatiky, ale aj z ďalších odborov.*“^[3] Myslím, že podobná situácia nastáva v súčasnosti aj v našej oblasti. Ak chceme byť na túto najväčšiu súčasnú výzvu v oblasti architektúry pripravený, je nevyhnutné začať hľadať cesty spolupráce a otvorenosti na univerzite.

Ing. arch. Lorant Krajcsovics PhD.
je odborným asistentom
na Ústave ekologickej a experimentálnej architektúry,
FA STU v Bratislave.

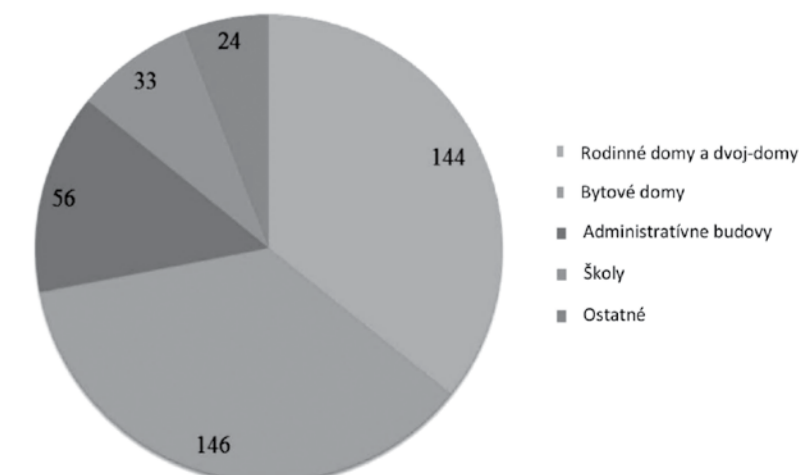
1, ESB 1/2017, Poptávka po energeticky úsporných stavbách stoupá
2, <http://www.fsv.cvut.cz/student/bakalmag/programy/obomb.php>
3, <https://www.portalvs.sk/sk/studijne-odbory/zobraziti/50216>

Vývoj počtu certifikovaných budov na Slovensku

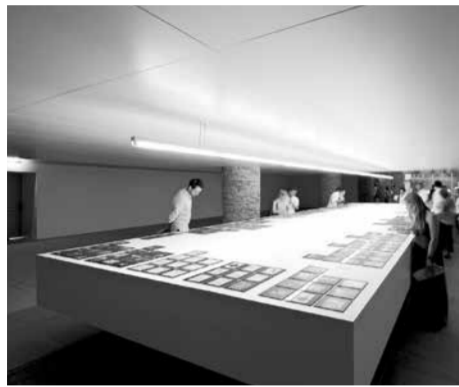
Porovnanie certifikovaných budov BREEAM a LEED v krajinách strednej Európy

1

2

3

10

KONFERENCIA

5

MEDZI OBRAZOM A ZÁŽITKOM

PAVEL PAŇÁK

Jedným z cieľov nášho stretnutia je hovoriť o spôsobe zvýšenia kvality výuky v rámci rozsahu záberu ponúkanej náuky v architektúre vo všetkých jej podobách a v zmysle motivovania študenta, jeho oduševnenia, osvojovania si bohatého pragmatického i poetického sveta architektonického remesla.

Z čoho všetkého pochádza tvorivosť architekta? Akým spôsobom je sytý študentov intelekt, čím je podnecovaná jeho imaginácia? K akému poznaniu okrem typologickej náuky, konštruovania, zásad komponovania či sledu slov

6

7

a ich historických kontextov ho treba viesť? Ako učiť tie vlastnosti architektúry, ktoré sú ťažko zobraziteľné alebo nezobraziteľné vôbec a patria k substancii tohto umenia.

Na benátskom Bienále v roku 2012 dostal od šéfkurátora Davida Chipperfielda medzi mnohými inými ponuku svojho príspevku k vtedajšej téme aj Valerio Olgiati. (obr. 1) Naložil s ňou nanajvýš sympaticky. Namiesto sebaaprezentácie – a on má čo vystavovať – požiadal 44 významných svetových architektov o poskytnutie obrazového zázemia svojej pamäte. Obrazov, ktoré sú pre ich tvorbu dôležité, ktoré ich inšpirujú, ktorých duch ich pobáda k novým víziám, ktoré ich premýšľanie architektúry významne ovplyvnili a ovplyvňujú. Išlo mu o akési ich osobné „múzea imaginácie“ architektov v podobe najviac desiatich ľubovoľných obrazových záznamov: tých, ktoré majú v hlavách pri kreslení a premýšľaní svojich nových konceptov. Tieto obrazy vyložil na veľký stôl – to bolo všetko. (obr. 2) Vo svojej veľkej väčšine to boli zobrazenia architektúry fotografiami či iným záznamom a bolo zrejme, že ich tieto dôležité architekti zažili, priamo spoznali a že sa tieto stali ich inšpirujúcou osobnou skúsenosťou. (obr. 3, obr. 4, obr. 5) Posolstvo Olgiatiho expozície je jasné. Základným kameňom mentálnej výbavy človeka/architekta voči architektúre je zážitok z nej. Skúsenosť a emócia pochádzajúca z krátkych chvíľ, ale aj rokov v architektúre, zakladá spomienku, pamäťový záznam, z ktorého sa potom vetví naša predstavivosť. Starí Gréci označovali pamäť – Mnemosyné – matkou všetkých múz.

Jedným z pilierov každej kvalitnej vysokej školy je výskum. Priame zažitie všemožných vlastností architektúry, tej predchádzajúcej i tej súčasnej, je predsa prirodzenou súčasťou jej skúmania. Až takáto komplexná podoba jej analýzy je takou analýzou, o ktorej Salvador Dalí hovoril ako o ekvivalente konštruovania alternatívnej vize. Takáto priama skúsenosť uložená v pamäti je tou emočnou stopou, ku ktorej sa vedome alebo podvedome vraciame pri svojich rozhodnutiach. Tu nejde o priamu repetíciu videného, ide o mimovoľné podnety nových interpretácií v architektúre zažitých prchavých pocitov alebo trvácnej skúsenosti.

V prostredí dominujúcej vzvodnej obraznosti a jej stále dokonalejších podôb vládne obraz – obraznosť formy nad všetkými ostatnými zmyslovými podnetmi včítane senzomotorických. Takých, ktoré sú rovnako podstatné pre porozumenie ešte iných dôležitých vlastností architektúry.

Obraznosť architektonickej formy odvádza pozornosť od podstatného a stále prítomného, totiž, že architektúra je umením priestorotvorby. Podmanivá a naviac spravidla exteriérová „vizoška“ je síce legitímnym završením semestrálneho projektu a v podmienkach školy to sotva môže byť inak. Študent však musí byť vedený k tomu, že svet architektúry je oveľa bohatší a podstatnejší.

Centrály Panteónu či Dedeckovej nitrianskej auly sú pre svoje kruhové figúry osobitne ťažko zobraziteľné. (obr. 6, obr. 7) Žiadne zobrazenie však nesprostredkováva to podstatné pre vnímanie

12

10

ich výsostnej kvality a to je majestáť priestoru vlastný takýmto figúram. Tam treba vchádzať, stáť a pozeráť. Von Klenzeho enfiláde z mnichovskej Pinakotéky síce rozumieme, zažiť takúto v skutočnosti jednoduchú líniou priestorovú kompozíciu v jej repetícií pohybom je však zážitok iného druhu. (obr. 8) Obsiahnuť a porozumieť oveľa komplexnejšie priestorové zostavy je bez pohybu pozorovateľa v nich nemožné – také, akou je napr. priestorová kompozícia Van Berkelovho múzea Mercedes-Benz v Stuttgarte. (obr. 9) Chémiu svetla v architektúre, atmosférovú podmanivosť tohto divadla síce z fotiek vyčítať, žiadna však nemôže ponúknuť to podstatné – tj. premennosť toho predstavenia spočívajúcu v premennosti svetla v čase a jeho súznenia s architektúrou v delikátnych premenách. (obr. 10, obr. 11) Nekrestansky drahá fasáda nekrestansky drahej hamburgskej Labskej filharmónie od Herzog & de Meuron vďaka zložitosti poohýbaným sklám reflektuje i prepúšťa svetlo tak, ako obklopujúca vodná hladina. (obr. 12) Architektúra si poslušila mimikry, ktoré je vlastné premenlivosti svetla a vody, aby svoj veľký objem ponúkla akceptovateľne a zostala zároveň vyzývavou ikonou. Obe, teleso domu i vodu nad ktorou sa týči, potrebujeme pozorovať v čase, aby sme porozumeli. Poriadok nie je manifestom klasicizmu, je fundamentálnym atribútom architektúry odjakživa. Mnohonásobná repetícia dvoch podôb toho istého travé tvorí 2/3 obvodu benátskeho námestia sv. Marka. (obr. 13) Spektákel pre milióny na pozadí strohej bezdejovosti. Príťažlivosť takýchto historických situácií či verejných priestorov vo všeobecnosti nepochádza a priori z malebnosti architektúry, takéto tvrdenie je nepremyšľavou flokulou. Na tento blok bytovky z 20-tých rokov minulého storočia od Kay Fiskera uprostred Kodane sa chodia dôležité školy architektúry učiť onú bezdejovosť, nuču, repetíciu – silu jednej témy. (obr. 14, obr. 15) To sú tiež dôležité vždy

13

15

16

17

14

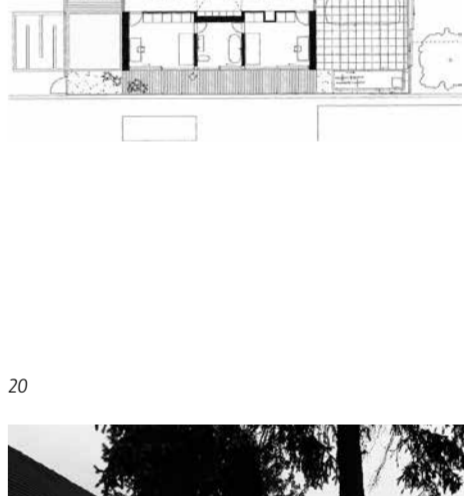
prítomné a prirodzené vlastnosti architektúry. Tieto sú v podobách drvinej prevahy kriklavostou či inak vtieravých bytoviek nášho ranokapitalistického developerstva neprítomné. Učíme tieto témy? Učíme, že celistvosť, masa, telesnosť je pre pocit mesta rovnako závažná, ako tak spravidla celebriovaná ľahkosť, efemérnosť, prchavosť? (obr. 16)

Akým poučným a prekvapivým môže byť čítanie systémovej nekonzistentnosti či inšpirujúcej dvojitvárnosti architektúry. Chipperfieldovo klasicizujúce priečelie masívneho portikusu jeho vily v krajine skrýva modernistickú pôdorysnú organizáciu. (obr. 17, obr. 18) alebo naopak, Jančokov rodinný dom v Bernolákovce s chýrnou klasicickou priestorovou organizáciou je zahalený profánnym obalom. (obr. 19, obr. 20) Až keď stojíme otočení chrbtom k dražovskému sv. Michalovi Archanjelovi a vnímame šíry horizont, nad ktorým sa týči, až vtedy porozumieme potenciálu drobnej stavby k monumentálnemu javu, ktorý pochádza zo spôsobu, akým je do krajiny vložená. (obr. 21) Provojujúce, a preto atraktívne, dokážu byť záberu radikálne novej architektúry v historickom prostredí. Tento očividne kontroverzný vzťah môže mať podoby skrytého súznenia, vzájomného sa

obohacovania, či vyjavenia hodnôt, ktoré by sme si bez provokujúceho susedstva ani neuvedomili. Takúto bohatú komplexnosť si naplno môžeme uvedomiť až in situ. (obr. 22) Bellušove družstevné domy vyzierajú po desaťročiach veľmi podobne ako v ich novote. Ako má študent pochopiť podenkovosť báječnej novoty? Architektúru totiž vnímame najmä v rôznych podobách jej starnutia, náš rešpekt pochádza významne z podôb ušachtilosti jej patiny. Túto zakladajú naše materiálové rozhodnutia – solidnosť, odolnosť, trvácnosť, spôsob akým povrchy voči sebe priradujeme. Aj takýto zážitok môže priviesť k porozumeniu, že napríklad detail, ak je v semestrálnej práci prítomný, nemá byť len formálnym, spravidla nakopírovaným, jej útrpným prídavkom.

Reálny zážitok v architektúre dokáže spätne sprítomniť pocity, ktoré zažívame v príbuzných či úplne iných mimo architektonických situáciách – v čtebe, v hudbe, výtvarnom umení či iných, náhodných konfrontáciách. Fascinovala ma pred pár rokmi v newyorskej MOMA Asplundova škica jeho a Lewerentzovho chýrneho štokholmského cintorína. (obr. 24) asi interpretáciou prázdna ako jednej z podstatných okolností smrti. Obkreslil som si ju viackrát pre fixovanie pocitu z nej, aby som ho potom reálne zažil po rokoch pri návšteve Rossiho okrsku cintorína San Catalo v Modene. (obr. 25) To je taký druh osobitnej magickej pôsobivosti, ktorú architektúra vlastní spolu s ostatným umením. Výpočet jej ďalších vlastností, ktorým najlepšie porozumieme priamym zážitkom, je oveľa bohatší. Skrytá noblesa v zdanlivo banálnom čitateľná na druhý pohľad, zastreťá symbolika, čítanie vrstiev pochádzajúcich zo zhyby okolností, vybočenia, ktoré neskúsené oko nečíta, delikátne manipulácie, rozpoznanie premýšľavého remesla, ale aj pokora, pýcha, koketéria, irónia, energia, pôvab skrze drsnosť a mnohé iné. Stopy ľudskej ruky na dnes už nemnohých nových povrchoch, také dôležité v prostredí, ktorému dominuje sterilita tých priemyselne produkovaných. Osobná skúsenosť zakladá spôsob, akým sme schopní triediť či hierarchizovať množstvo obrazov architektúry, ktoré nás denne zaplavujú. Učí nás vytyčiť v nich prítomné hodnoty, zbystríť pozornosť nad zdanlivo banálnou reprodukciami a naopak. Neprihováram sa za explicitné exkurzy za historickou architektúrou – vzťah k nej sa u študenta formuje oveľa zložitejšie ako k tej súčasnej. Ale aj takýmto priamym zážitkom a usmerňujúcim komentárom sa zakladá pochopenie, že to, čo nás

21

18

19

20

oslovuje v súčasnej a čerstvo nedávnej architektúre, sa deje vlastne v celých jej dejinách. A ani sa neprihováram explicitne za cesty za vrcholmi tej súčasnej architektúry. Tu ide o takú zostavu od dávnej po dnešnú architektúru, v ktorej sú prerezovo prítomné stále tie isté znaky vždy v iných a predsa známych podobách.

Za architektúrou treba chodiť pripravený, aby jej porozumenie in situ bolo plnšie. K mnohým, neskúsenému oku skrytým hodnotám, treba priviesť výkladom, mať to načítané a pod. Nespochybnujem hodnoty rôznych zobrazení architektúry, mnohé sú často silnejšie a presvedčivejšie než predloha, ktorú zobrazujú. Sebalepšia reprodukcia architektúry však nie je jej celým obrazom. Toto povedomie treba v procese výuky pestovať tak, ako to robia všetky tie spomínané dôležité školy architektúry. Zvykneme si namýšľať, že zhliadnutím benátskeho Bienále absolvujeme „povinnú jazdu“ poznania, koncentrát aktuálnych dejov v architektúre a prípadne ich priemiet do kultúrno-spoločenských a sociálnych javov. (obr. 26) Áno aj nie. Bienále je expo, jarmok zaujímavých aj menej zaujímavých podnetov, prestížna prehliadka. Bienále je osobitým sviatkom

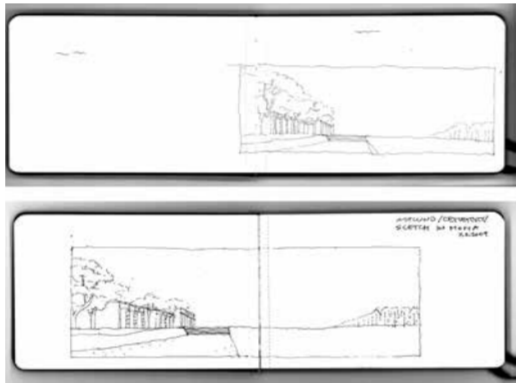
architektúry – je temporárnou zbierkou faktov, nápadov a zaujímavostí. Bienále nesprostredkovaná priamy, primárny zážitok architektúry. Je obrazom jej myšlienkového sveta, nie je fyzickým architektúry.

To, čo hovorím, nie sú žiadne prevratné novoty a všetci tomu rozumieme. Učíť sa jednotlivé disciplíny architektúry, o ktorých hovorím v úvode príspevku je mimoriadne dôležité, do tohto sylabu má patriť ako systémová súčasť aj školou organizované chodenie za architektúrou. V súčasnej, ale aj predchádzajúcej situácii finančnej mizérie školstva sú problémom peniaze. Verím však, že tí, ktorí sú obdarení zaujätím pre architektúru, by si takúto organizovanú cestu uhradili, či spolu-uhradili sami. Takáto výuka by mohla mať napríklad podobu nepovinného predmetu. Je tiež zrejme, že ten, kto porozumie nutnosti priameho zážitku v architektúre ako svojej inšpiračnej zásobárni, sa za ňou vyberie aj sám.

Škola však môže taketo jej spoznávanie podstatne ovplyvniť: ciele kultivovať odborným komentovaním, výkladom, komponovať s presnými tematickými scenármi, selektovať dôležité spomedzi enormnej ponuky a pod.

Význam takéhoto a zároveň kolektívneho zážitku je okrem iného aj v tom, že je platformou vzájomného zdieľania práve prežitého, diskurzu o čerstvej spoločnej a predsa individuálnej skúsenosti v architektúre. Myslí si, že práve takáto skúsenosť, cez emóciu, významnou mierou zakladá študentov záujem o čítanie textov, ktoré je v prostredí atraktívnej obraznosti tak okrajové. Architektúra, v konečnom dôsledku, pochádza z hlavy.

Takto by sa mohla škola významnejšie podieľať na založení pomyselného študentovho „Olgiatihho stola“ v tých dôležitých chvíľach, kedy sa jeho postoj k architektúre začína formovať.

24

26

Ing. arch. Pavol Paňák, hosťujúci profesor. Autor je pedagógom na Fakulte architektúry STU.

25

AKTUÁLNE ČELENĎŽE VO VZDELÁVANÍ. K STRATIGRAFICKEJ ANALÝZE KOMPETENTNOSTI VO VZDELÁVANÍ, DÔSLEDKY HIERARCHICKEJ REGRESIE

ROBERT ŠPAČEK

Z knihy Das Peter Princip väčšinou poznáme populárny bonmot: „Človek tak dlho postupuje po kariérom rebríčku, až sa dostane na pozíciu, na ktorú nestačí, a na nej už ostane.“ Prvým dôsledkom tohto princípu je, že postupne sú všetky rozhodujúce pozície obsadené neschopnými ľuďmi. Pritom ide o knižku venovanú hierarchii neschopných, založenú na serióznom výskume.^[1] Na strane 108 uvádza ako dôsledok hierarchickej regresie stratu kompetenčnej hodnoty jednotlivých stupňov vzdelania. Maturita, vysokoškolské diplomy strácajú svoju hodnotu, ako prahey pre postupovú kompetenciu. Voľne interpretované: kedysi každý, kto vedel čítať a písať, bol kompetentný pre vykonávanie zodpovednej pozície. Pre generáciu mojich rodičov, narodenú v dvadsiatych rokoch, bola maturita kompetenčným kritériom pre zastávanie veľmi solídnych pracovných miest. V rámci hierarchickej regresie sme sa dnes dostali do situácie, že maturita má v zásade len hodnotu istej orientácie. Čím viac ľudí dosiahne istý kompetenčný stupeň, tým viac sa znižuje jeho validita. Pre kariérnu pozíciu je potom potrebný iný (vyšší) stupeň, čo vedie k hierarchickej devalvácii.

Pokiaľ uznáme platnosť procesu hierarchickej regresie, a je ťažké to neurobiť, tak sa nám ponúkajú dve možnosti. Je to už zmenený princíp hierarchickej devalvácie, kedy kariérna hierarchizácia ostane zachovaná a kompetenčná hierarchizácia založená na získanom stupni vzdelania je stláčaná nadol. Ak nie všetci vedia čítať a písať, ukončené základné vzdelanie má kompetenčnú hodnotu. Keď ho nadobudnú všetci, potrebujeme na rozlíšenie kvality maturitu. Akonáhle ju má väčšina národa, chceme vysokoškolské vzdelanie...

V našom prostredí je PhD. nevyhnutný štandard pre začiatok akademickej kariéry. Vzhľadom k tomu, že tretí stupeň vzdelávania berieme vcelku tolerantne, v niektorých odboroch zotrávame na preukazovaní kompetentnosti prostredníctvom DrŠc. A aby sme nenivelovali ani túto úroveň, v minulosti sme tu mali akademikov, potom pokusy o zriaďovanie učencých spoločností, aby tých najkompetentnejších bolo čím menej.

Druhou možnosťou je upgrade existujúcej vzdelanostnej hierarchizácie, zvyšovanie validity existujúcich stupňov. Tento postup je dlho a neúspešne predmetom reforiem. Nechajme bokom základné vzdelanie, to musia mať v zásade všetci, zvyšovať kvalitu obsahu je nevyhnutné, len jeho ukončenie nemôže byť predmetom výberu. Keď sme chceli zvýšiť podiel stredoškolsky vzdelanej populácie, znehodnotili sme kvalitu prahu pre vstup na strednú školu. Spustili sa preteky v získavaní samých jednotiek na základnej škole. Stredná

škola má mať štruktúrovanú výberovú charakter. Ak sa podarí prostredníctvom zvýšenia kvality obsahu zvýšiť hodnotu „vysvedčenia“, stupne aj kompetenčná hodnota maturanta, či absolventa akejkolvek strednej školy, a môžu sa stať objektom patričnej spoločenskej úcty. A spoločenské uznanie je okrem peňazí cieľom vzdelávania. Ak skočíme do akademickeho prostredia, tak dokážeme spracovať históriu kompetenčnej regresie veľmi plasticky. Louis de Broglie získal v roku 1929 Nobelovu cenu v podstate za dizertačnú prácu, v ktorej postuloval svoju hypotézu-volne: „každá pohybujúca sa častica má svoju vlnovú odzovu...“ (ako uvádza Bülent Atalay [2]).

Dnes v akademickom prostredí pod stupňujúcim sa tlakom neustále pretekáme. Preteky nastali postupne: indexované časopisy, citačný index, impakt faktor, Hirschov index... kvalita sa preukazuje kvantifikátormi. Reálna kvalita vedeckého výstupu, človeka vedca je rozriedená systémom, alebo sa v ňom stráca. Hodnotiace systémy a grémiá používajú elementárne pravidlá účtovníctva. Keď sme si osvojili v danom čase aktuálny scientometrický systém, začalo byť postupne príliš veľa úspešných. Niekedy ako dôsledok špekulácie. Žiadajú sa monografie, budeme teda produkovať monografie... alebo niečo iné. Samozrejme, prišlo k hierarchickej regresii. Prvým dôsledkom bol vznik doslova priemyslu publikačných a citačných databáz, ktoré si začali žiť vlastným, po každej stránke lukratívnym životom. Druhým dôsledkom bola hierarchická regresia prejavujúca sa Bealovým zoznamom a odhalovaním agentúr sprostredkujúcich za poplatok spoluautorstvo aj v kvalitných CC časopisoch. Keď budeme mať všetci rovnako veľa výkonov, je to to isté, ako keby sme ich mali rovnako málo. Od tohto systému sme takí závislí, že keď na pár týždňov vypadne, hovoríme o black-oute slovenskej vedy.

Čo je to škola? Podme späť ku koreňom, skvelý americký architekt je často citovaný (nebudem čitateľa urážať prekladom): „Kahn's philosophy of architecture comes together with his feelings as a teacher and his general view of knowledge when he discusses ‚what School wants to be.‘ His conception involves the nature of the place and its translation into space: ‚I think of school as an environment of spaces where it is good to learn. School began with a man under a tree who did not know he was a teacher discussing his realization with a few who did not know they were students.‘“ [3]

Velikánom v oblasti nielen inžinierskeho vzdelávania bol celkom iste Richard Buckminster Fuller, známy najmä vďaka svojej geodetickej kupole, ktorou prenikal do architektonickej elity. Na druhej strane sa dožil úcty aj v modernom nano-svete, keď podľa neho pomenovali fullerény.

V knižke, ktorá vyšla v českom preklade O vzdělání [4], sa napriek malým prekladateľským lapsusom dozvieme, čo znamená byť globálnou osobnosťou vo svete inžinierskeho vzdelávania. Bez ohľadu na Hirschov index. Pri našom systéme hodnotenia miery kompetentnosti na vymenovanie a obsadenie miesta profesora by Fuller nemohol obstáť. Možno niečo zmení súčasná snaha o reformu školstva. Moje argumenty vedome opakujem, všelikde som ich v minulosti publikoval, samozrejme bez ilúzie, že to niekto bude čítať. Tak ďalej hádzem hrach na stenu.

Zo zahraničných publikácií sme si urobili zlaté tela. Prirodzená reakcie na kritérium AK, že áčkové monografie sú len tie vydané v zahraničnom (renomovanom) vydavateľstve, bol vznik agentúr sprostredkujúcich takéto publikovanie. Výsledkom sú podradné áčkové monografie, je to

výsledok a zrejme aj cieľ systémového snaženia. Akreditačná komisia je vo svojom snažení zvyšovať kvalitu pedagogického zboru na hyperkonzervatívnej akademickej pozícii. Za normálnych okolností by bolo prirodzené, aby kvalifikovaní kolegovia z praxe po výberovom konaní mohli obsadiť funkčné miesto profesora a najmä stať sa riadnymi profesorami so všetkými súvislosťami a dôsledkami. Ale my nie... radšej sa utápame v sterilnej akademickej príbuzenskej plemenitbe. Predstavme si situáciu, že kolegovia z Británie na jeho univerzite povedia: „Vaša monografia je síce výborná, ale bola publikovaná len v Oxford University Press, to je len domáce vydavateľstvo, choďte sa posnažiť, aby vám to publikovali vo Vydavateľstve STU.“ Na druhej strane robíme všetko pre to, aby naše vydavateľstvo nebolo prestížne, nemá ho v rezorte prorektor pre vedu, nedokáže dokonca zadministrovať ani recenzenta z ČR, ak chceme mať kvalitnú publikáciu. A ešte aj ten downgrade názvu na Spektrum... Ani toto nemôžeme prezradiť našim zahraničným kolegom, alebo by nám nakoniec aj tak neverili. KEGA podporí vydanie podradnej publikácie v angličtine v zahraničnom vydavateľstve, ale nepodporí vydanie špičkovej publikácie v slovenčine – čelendž, nie?

Kritériá AK aktívne likvidujú istý segment našej kultúry. Vo všeobecnosti sa vedie tlak na publikovanie textov v angličtine k odumieraniu slovenskej vedeckej terminológie. Aj keď prírodné vedy nemajú iný ako anglický jazyk (?), v našej oblasti je to horšie, špičková monografia venovaná našej kultúrnej osobnosti, či udalosti je v lepšom prípade bečkový výkon, lebo čo už s našou kultúrnou integritou. Lenže keď neprežije kultúra, neprežije ani ekonomika. Knižka venovaná architektúre východného Slovenska je nejaké céčko. Zaujímá AK, či ministerstvo, že ide o dielo venované cibreniu NAŠEJ kultúry? Očividne nie.

Prečo naše vysoké školy nepodliehajú v prvom rade kvalitatívnemu hodnoteniu inštitúcií z praxe? Lebo AK sa živí Parkinsonovým zákonom a potom nariekame, že absolventi sú odtrhnutí od praxe. Ako však nemajú byť, keď do hodnotenia študijných programov nevstupujú zásadným spôsobom profesijné a priemyselné združenia.

Systém kruto vykorisťuje všetkých, ktorí svoju prácu robia radi. Učiteľský ideál – poslanie, nie povolanie je východisková premisa politiky... nechajme ich, oni to aj tak budú robiť radi. No a okrem nás je potom ten nešťastný priemer, ktorý berie učiteľstvo ako sociálnu istotu a kvalitu sa netrápi. Najlepší mladí kolegovia reálne nemôžu byť univerzitári na plný úväzok, lebo ich neprežili. Práve preto, že sú najlepší, máme ich reálne na čiastkový úväzok. Ťažko pracovať naplno v systéme, kde tarifný plat univerzitného profesora v najvyššom stupni a triede je porovnateľný s minimálnou mzdou v normálne fungujúcej Európe. (v Nemecku 8,5 €/hod, čo je pri štyroch týždňoch 1275 €.) Istže sa s tretím s námetkou neporovnávajú neporovnateľné, lenže tarifný plat univerzitného profesora a minimálna mzda...

Im Vergleich zur freien Wirtschaft metet das Gehalt von Professoren eher bescheiden an: Einsteiger erhalten als Juniorprofessor in der Vergütungsgruppe W1 eine Grundvergütung von 3.405 €–3.650 € pro Monat (je nach Bundesland). Die weitere Gehaltsentwicklung führt über die Besoldungsgruppe W2 (West: 3.890 €, Ost: 3.598 €) in die Gruppe W3 (bis zu 5.064 €). Hinzu kommen Familienzuschläge (bei Heirat und Kindern) und leistungsabhängige Prämien, die bis zu 900 € pro Monat betragen können. Aufgrund des Beamtenstatus und der damit einhergehenden Befreiung von Sozialversicherungsbeiträgen verdient ein Hochschulprofessor netto schätzungsweise zwischen 3.000 € und 4.000 € pro Monat. Führungskräfte in der Wissenschaft

12

KONFERENCIA

22

13

23

1, Archivne foto

2, arch. Katarína Vošková predstavuje knihu priamo v Kostole sv. Kataríny v Banskej Štiavnici

3, 4, 5 slávnosť a gratulácie

6, arch. Katarína Vošková, prednáška Príbeh umenia o knihe v Berlínke

7, Výstupenie audio/video v podaní Jany Svepešovej (klavír) a Borisa Vitázka (vizuál)

O KOSTOLE SV. KATARÍNY V BANSKEJ ŠTIAVNICI

Komplexná monografia Kostol sv. Kataríny v Banskej Štiavnici – klenot neskoré gotiky na Slovensku vznikla ako štvorročné úsilie tímu pod editorstvom Ing. arch. Kataríny Voškovej, PhD. Na textoch v knihe participovalo dvanásť autorov: Barbara Balážová, Peter Buday, Dušan Buran, Mária Čelková, Martin Čičo, Karol Ďurian, Juraj Gembický, Adriana Matejková, Štefan Oriško, Michal Šimkovic, Martin Štefánik a Katarína Vošková. Kniha je rozdelená do štyroch chronologických častí na:

1500: Gotický kostol sv. Kataríny, 1550–1650: Kostol sv. Kataríny v protestantskej ére, 1650–1800: Kostol sv. Kataríny v období baroka a 1800–2000: Kostol sv. Kataríny na prahu moderných čias. Knihu vydal Spolok Banskej Štiavnice '91 a bola predstavená najprv 24. marca 2017 priamo v Kostole sv. Kataríny v Banskej Štiavnici a 4. apríla 2017 v Slovenskej národnej galérii.

Predstavenie v Bratislave v kaviarni Berlínka sa uskutočnilo v rámci cyklu SNG Príbeh umenia, kde zazneli tri prednášky autorov publikácie: Kataríny Voškovej, Dušana Burana a Martina Čiča. Príbeh umenia sa v SNG odvinul od knižnej publikácie o Kostole sv. Kataríny v Banskej Štiavnici, o architektonicko-historickom vývoji kostola aj o knihe hovorila Katarína Vošková. Dušan Buran vo svojej prednáške priblížil kombináciu metód pre virtuálnu rekonštrukciu neskorogotického oltára Majstra MS z Kostola sv. Kataríny v Banskej Štiavnici (1506), ktorý ako celok neexistuje už od 18. storočia. A o hlavnom barokovom oltári Kostola sv. Kataríny z roku 1727, ktorý zažíval svoje príležitostné premeny, o dotváraní oltára sviatocnými obrazmi Antona Schmidta porozprával Martin Čičo. Na prezentácie nadviazal tematický audio/video živý vstup v podaní Jany Svepešovej (klavír) a Borisa Vitázka (vizuál). Kostol sv. Kataríny Alexandrijskej v Banskej Štiavnici patrí medzi vzácne pamiatky nielen Banskej Štiavnice, ale aj celého Slovenska. Kostol

bol vybudovaný v jednej etape a ucelene si zachoval svoj stredoveký pôdorys, konštrukciu aj detaily. Podoba kostola zostala bez výraznejších dodatočných prestavieb zachovaná intaktno do súčasnosti. Ako v úvode píše Katarína Vošková, autori sa snažili ukázať architektúru a umeleckú hodnotu tohto sakrálneho objektu v priereze historického vývinu, taktiež sa pokúsili po prvýkrát kriticky zhodnotiť doterajšie poznatky a zachytiť najaktuálnejší stav poznania o tejto pamiatke. Zámerom bolo v prvom rade sprístupniť nové vedecké poznatky o Kostole sv. Kataríny širšej verejnosti, a tým podporiť jej adekvátny význam v našich dejinách tak, aby to prispelo ku kvalifikovanej ochrane tejto významnej pamiatky. Kniha je krásne spracovaná aj vďaka grafickému dizajnu Pavlíny Morháčovej, nádherným fotografiami Martina Marenčina a Lukáša Rohárika a kresbám a plánom Marcela Meszároša a iste sa stane obohatením každej knižnice.

–Irena Doratjaková,
Foto: 1 Archivne foto
2–5: Lubomír Lužina
6–11: SNG – Gabriel Kuchta –

8, arch. Katarína Vošková, predstavenie knihy v Berlínke, SNG v Bratislave

9, 10, 11 Publikum na Príbehoch umenia o Kostole sv. Kataríny v Berlínke, SNG v Bratislave, zúčastnili sa aj dekan FA STU doc. Lubica Vitková (9) a prof. Peter Vadrážka (11)

PROF. IVAN PETELEN OCENENÝ

Pri príležitosti Dňa učiteľov bol ocenený malou Medailou sv. Gorazda, za významnú dlhoročnú pedagogickú, vedecko-výskumnú a publikačnú činnosť v oblasti vzdelávania architektov a dizajnérov na Slovensku i v zahraničí náš kolega prof. Ing. arch. akad. arch. Ivan Petelen, PhD. Ocenenie si prevzal 31. marca 2017 z rúk ministra školstva, výchovy a športu SR Petra Plavčana. Srdečne gratulujeme!

–red,
Foto: MŠVÁS SR –

Inovované skenovanie pracovisko

So zámerom sprístupniť e-booky a tiež ďalšiu zaujímavú literatúru pre našu fakultu Knihnica FA v roku 2016 požiadala Fond na podporu umenia o poskytnutie dotácie na projekt akvizície knižničného fondu. Cieľom projektu bolo naplnenie kritéria dostatočného informačného zabezpečenia študijných programov fakulty a možnosti kontinuálneho doplňovania knižničného fondu relevantnými a aktuálnymi informačnými zdrojmi. Tento projekt z verejných financií FPU podporil. Z poskytnutých finančných prostriedkov sa zakúpila kolekcia 88 odborných titulov e-bookov s trvalým prístupom, predplatné 14 odborných titulov zahraničných periodík a ešte ďalších 80 odborných knižných publikácií, z ktorých sa vo väčšej miere doplnila chýbajúca študijná literatúra z oblasti dizajnu.

17

Pomocou ďalšieho projektu, ktorý bol taktiež finančne podporovaný FPU, sme skvalitnili technické vybavenie a služby našej knižnice. Na skenovacím pracovisku knižnice sme vymenili poškodený skener za nový Kodak Legal (A3) Flatbed na skenovanie výkresov a i. materiálov formátu A3 a dokúpili ďalší skener Plustek OptiBook 3800 (A4) na skenovanie kníh.

Veríme, že skvalitnenie našich služieb pomôže študentom k lepšiemu štúdiu a kolegom vo vedeckovýskumnej činnosti.

–Kristína Raitlová,
Knižnica FA –

Z tejto knižničnej webovej stránky sa dostanete do jednotlivých e-bookov

MODERNIZÁCIA KNIŽNICE FA

pomohli niektorí pedagógovia z našej fakulty, a tak sme zabezpečili kvalifikovaný výber pre pedagogický proces a študijné účely. Je pravda, že sa nájde stále množstvo čitateľov, ktorým digitálna podoba nenahradí klasickú tlačennú knihu. A sme len radi, že naši študenti a pedagógovia navštívia knižnicu a siahnu po odbornej knihe alebo časopise z oblasti architektúry, urbanizmu a dizajnu a príbuzných odborov s množstvom príloh, fotografií, detailov, náčrtov a i., aj v papierovej podobe.

Prečo potom e-booky? Jedným z hlavných dôvodov bolo, že v knižnici nevieme zabezpečiť vždy pre všetkých záujemcov potrebný počet exemplárov zo študijnej a odbornej literatúry. Má na tom podiel obmedzený rozsah finančných prostriedkov (knihy o architektúre a umení nie sú lacnou záležitosťou, preto sa kupujú len v menších počtoch) a tiež nedostatočne veľký úložný priestor, ktorý sa po niekoľkých rokoch prevádzky a pribúdajúcich knihách do našej knižnice stále zmešuje. Pre budúcnosť by bolo potrebné zrejme uvažovať o ďalších skladovacích priestoroch pre knižnicu, ktoré chýbajú. A tu treba zdôrazniť najväčšiu výhodu e-bookov. Kým knižiek so zaujímavými titulmi potrebuje mať knižnica fyzicky dve až tri (aspoň jedna musí byť prezenčne) a vyhovie naraz len trom čitateľom, pri elektronickej knihe majú prístup naraz mnohí čitatelia súbežne. Tak môžu študenti napríklad na seminároch pracovať súbežne viacerí s elektronickým textom knihy. Pri dnešnej časovej tiesni je určite výhodou, že pracovníci majú prístup k e-bookom priamo z fakultných počítačov na svojom pracovisku a študenti tiež z knižničných počítačových staníc. Od marca 2017 máme ďalšiu novinku, našim čitateľom požívame v priestore prevádzky knižnice aj tablety pre prácu s elektronicnými informačnými zdrojmi a internetom.

Ku zakúpenej kolekčii e-bookov je prístup priamo z webst stránky knižnice na tomto linku: http://www.fa.stuba.sk/kniznica/e-booky.html?page_id=6358

Na dnešný moderný svet má významný vplyv rozvoj technológií, a preto sme sa rozhodli skvalitniť aj prostredie našej fakultnej knižnice. Zakúpili sme prístroje a elektronicke publikácie, ktoré našim čitateľom zlepšia prostredie aj spôsob štúdia a výskumu. Tešíme sa, že sa nám podarilo takýmto spôsobom opäť čosi zlepšiť a zvýšiť úroveň našich služieb pre fakultnú komunitu.

Od marca 2017 sme sprístupnili zaujímavú kolekciu 88 titulov plnotextových e-bookov z databázy De Gruyter (vydavateľstva: Birkhäuser, Detail a i.). S výberom odborných titulov nám

Prírastky kníh

ZA PROF. JÁNOM KAVANOM

Vážená smútiaca rodina, vážené smútiace zhromaždenie,

rada by som prejavila v tejto, pre nás všetkých neľahkej chvíli uznanie profesorovi, architektovi urbanistovi, vedcovi a osobnosti Fakulty architektúry, Slovenskej technickej univerzity v Bratislave prof. Ing. arch. Jánovi Kavanovi, PhD., ako jej predstaviteľka. Rada by som mu súčasne vyjadrila veľkú vďaka ako jeho žiacka, za seba i za všetkých jeho študentov, ktorých s obetavosťou, pochopením a zanietením priviedol k poznaniu zákonitostí urbanizmu a k láske k svojmu povolaniu.

Prof. Kavan bol s fakultou spätý skoro 50 rokov vo všetkých jej podobách. Štúdium architektúry absolvoval v r. 1959 na Fakulte architektúry a pozemného staviteľstva SVŠT v Bratislave. Vzápätí po svojom absolutoriu začal na nej pôsobiť ako asistent na Katedre urbanizmu a územného plánovania. V roku 1962 sa stal kandidátom technických vied, v roku 1979 habilitoval a v r. 1991 sa stal profesorom. Fakulte architektúry nezištne venoval svoje úsilie nie len ako pedagóg a tvorivý pracovník, ale v rokoch 1985–90 ako jej prodekan a v rokoch 1994–1996 ako vedúci Katedry urbanisticko-architektonických súborov.

Profesor Kavan – pedagóg, ktorý sa podieľal na formovaní bratislavskej urbanistickej školy
Významnú zásluhu na rozvoji profesie urbanistu na Slovensku má profesor Emanuel Hruška a trojica jeho nasledovníkov, do ktorej profesor Kavan patril. Kreoval v nej oblasť zonálnych štruktúr. Celé generácie architektov a urbanistov prešli cez teoretické základy a urbanistickú tvorbu pod jeho vedením. Stali sa z nich úspešní tvoriví architekti, urbanisti vo verejnej službe usmerňujúci rozvoj našich miest, či pedagógovia nesúci štafetu urbanistického vzdelávania ďalej. Jeho skripta a učebnica „Urbanistický priestor – grafické spôsoby zobrazovania“, za ktorú s profesorom Trnkusom získal cenu slovenského literárneho fondu je zdrojom poučenia a inšpirácií dodnes.

Profesor Kavan – tvorivý architekt urbanista s medzinárodným uznaním
Zlatý vek slovenského urbanizmu, 60–tych a 70–tych rokov bol vďaka trojici profesorov Alexy, Kavan, Trnkus zlatým i prostredníctvom ich úspechov na významných celosvetových urbanistických súťažiach: V roku 1967 najvyšším miestom ex aequo v Medzinárodnej súťaži Bratislava – Petržalka, v r. 1968 najvyššou cenou v

Medzinárodnej súťaži Russe, v r. 1971 2. miestom v Medzinárodnej súťaži – Viedeň južné mesto, v roku 1980 Českým uznaním svetového kongresu UIA za UŠ: Bratislava Podkarpatský pás. Profesor Kavan v tvorivom tíme tak zviditeľnil bratislavskú urbanistickú školu i vo svete. Naopak aktuálne a progresívne trendy zo zahraničia prenášal do slovenskej urbanistickej praxe. Vo svojich štúdiách a projektoch pre obytné súbory a centrá miest búral zaužívané stereotypy a ukazoval nové prístupy. Poznamenal tak názory na rozvoj miest Ostravy, Trnavy, Bratislavy, Považskej Bystrice, Púchova, Starej Lubovne, Rimavskej Soboty, Popradu a mnohých ďalších.

Profesor Kavan – vedec

Sila profesora Kavana ako vedca bola v schopnosti prepojiť vedu, pedagogiku a tvorbu. Jeho dôslednosť, hlbavosť a pokora s akou pristupoval k aktuálnym problémom a témam zonálnych štruktúr sa pretavila do 60 publikácií, ktoré oslovujú i dnes. Témy, ktoré skúmal sú stále živé: integračné úlohy ťažisk urbánnej štruktúry, či vzťah polyfunkčnosti a monofunkčnosti.

Profesor Kavan – človek s veľkým srdcom

Zanechal a nás hlbokú stopu. Za kľúčové piliere v akademickom prostredí považujem: silné osobnosti a tímy, prepojenie s praxou a zahraničím, kreativitu a inováciu v oblasti vedy a pedagogiky. Pán profesor Kavan všetky tieto atribúty naplnil. Navyše svojou dobrotou, ľudskosťou, etikou a veľkorysosťou ich ešte umocnil. Spomíname s úctou a vďakou

Češť Vašej pamiatke!

*doc. Ľubica Vitková,
dekanka FA STU*

PROF. ING. ARCH. JÁN KAVAN, PHD.
profesor, architekt urbanista, vedec, osobnosť Fakulty architektúry STU v Bratislave

31. 7. 1934–24. 3. 2017

r. 1959 Ing. arch. – FAPS SVŠT v Bratislave
r. 1967 Medzinárodná súťaž Bratislava – Petržalka, spoluautor (ex aequo 3.cena)
r. 1968 Medzinárodná súťaž Ruse, spoluautor (3.cena – najvyššia)
1971 Medzinárodná súťaž – Viedeň južné mesto, spoluautor (2. cena)
1973 Cena Dušana Jurkoviča za dielo: PUP Trnava – Hlboká, spoluautor
r. 1980 Čestné uznanie svetového kongresu UIA za UŠ: Bratislava Podkarpatský pás
r. 1988 Prémia slovenského literárneho fondu za učebnicu J. Kavan, F. Trnkus: „Urbanistický priestor“, Alfa Bratislava, STNL Praha
r. 1985–1990 prodekan FA SVŠT
r. 1991 profesor v odbore urbanizmus
r. 1992–1995 vedúci Katedry urbanisticko-architektonických súborov FA STU
r. 1965–2002 tvorivá spolupráca v tíme Alexy, Kavan, Trnkus, vífazstvá v domácich súťažiach, realizácie, medzinárodné ohlasy; stovky študentov, desiatky absolventov

Spomíname s úctou a vďakou!

ZA DOC. VILIAMOM DUBOVSKÝM

Vážená smútiaca rodina, vážené smútiace zhromaždenie,

prípadla mi neľahká úloha rozlúčiť sa za Fakultu architektúry, Slovenskej technickej univerzity v Bratislave s doc. Ing. arch. Viliamom Dubovským, PhD., našim kolegom. Úloha je o to ťažšia, že pán docent prežil na fakulte podstatnú časť svojho života. Bol jej súčasťou vyše 50 rokov. Súčasťou jej vývoja a premen. Študoval začal na Fakulte architektúry a pozemného staviteľstva SVŠT odbor architektúra. V roku 1963 štúdium ukončil a súčasne zahájil svoju pedagogickú dráhu už na Stavebnej fakulte SVŠT, do ktorej sa fakulta, tzv. FAPS-ka začlenila. Tu úspešne v roku 1976 zavŕšil i vedeckú aspirantúru. V roku 1988 posilnil rady docentov už na samostatnej Fakulte architektúry. Pán docent na nej pôsobil na Katedre architektonickej tvorby I., neskôr na Katedre architektonickej tvorby obytných budov a na Ústave obytných a občianskych budov so zameraním na problematiku bývania a polyfunkčných obytných celkov. Pán docent si vybral povolanie architekta – vysokoškolského pedagóga. Povolanie s veľkou zodpovednosťou a poslaním, ktorého cieľom je vychovať zo zverených študentov, zodpovedných, slušných a schopných architektov. Viest ich cez základy

architektonickej abecedy, od prvých projektov, po stále náročnejšie a komplexnejšie zadania. Pán docent bol jedným z tých pedagógov, ktorí stáli pri mladých adeptoch architektúry v začiatkoch ich štúdiá. Usmerňoval ich prvé návrhy rodinných a bytových domov. Jeho rukami preto prešli celé stovky študentov a pre profesijný život pripravil viac ako šesťdesiat zrelých architektov, svojich diplomantov.

Fakultu architektúry zvykne spájať s rodinou. S rodinou, ktorú tvoríme my učiteľia – profesori, docenti, odborní asistenti a naši študenti. Jadrom tejto rodiny sú väzby medzi nami. Spájajú nás hodiny spoločnej výučby a príprav, rovnakých výskumných tém, úloh, konferencií, či cesty za poznávaním architektúry. Sú to chvíle drobných i väčších spoločných a osobných radostí, ale aj smútkov. Jednou zo vzájomne zdieľaných chvíľ zármutku je i táto. Pán docent lúčim sa s Vami menom našej fakultnej rodiny. Zostávate s nami prostredníctvom Vašej práce, stále živých spomienok a Vašich študentov.

Češť Vašej pamiatke!

*doc. Ľubica Vitková,
dekanka FA STU*

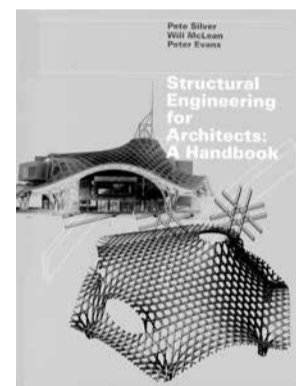
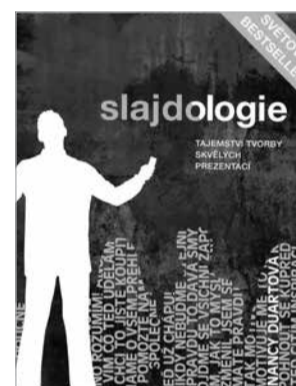
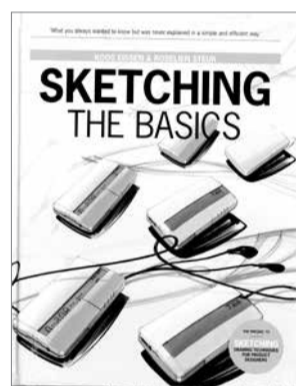
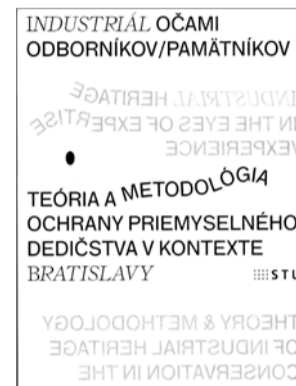
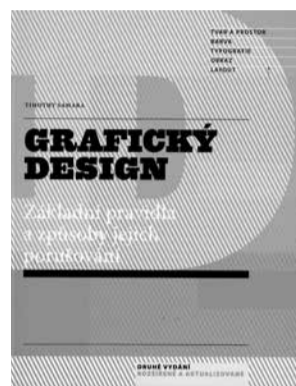
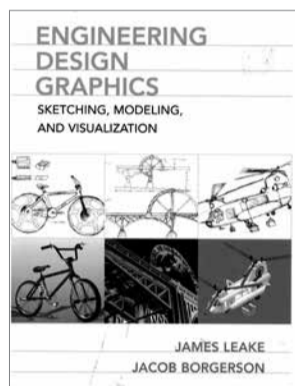
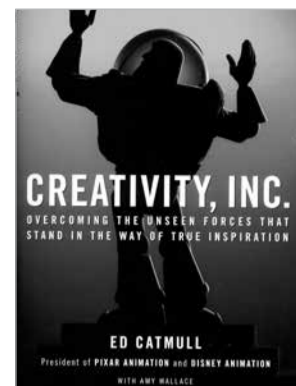
V tieto krásne jarné dni nás nečakane zastihla smutná správa o úmrtí nášho dlhoročného kolegu a priateľa Viliama Dubovského. Je to iste aj preto, že len pred pár dňami sme ho veselého a ako obvykle v pohode zastihli na každoročnom stretnutí seniorov FA STU. Osud však rozhodol, že fatálny koniec príde na futbalovom štadióne, ktorý bol tiež jednou jeho veľkou láskou. Stredoškolské štúdium absolvoval na stavebnej priemyselke v Brne. K tomuto sa hrdo hlásil, pretože pobyt v Brne veľmi ovplyvnil jeho ďalšie študijné zamerania. Iste to bola výnimočná architektúra brnenského funkcionalizmu, ale aj silné stavebné vzdelanie, ktoré bolo aj neskôr silným tromfom v jeho pedagogickej i tvorivej práci. Po absolvovaní štúdiá odboru Architektúra a urbanizmus na SvF SVŠT v ateliéri prof. Belluša ostal na fakulte v pozícii pedagóga najprv ako odborný asistent a neskôr ako docent až do odchodu na dôchodok. Jeho doménu bolo predovšetkým bývanie nielen vo výuke v ateliérovej tvorbe, ale aj v jeho tvorivej práci. V náročnej práci so študentmi v nižších ročníkoch, v prednáškach i ateliéroch vždy hlásal postulát racionality, avšak s potrebnou dávkou estetiky. Príznačná bola pre jeho osobu aj vždy jemná nevtieravá elegancia introverta vo vonkajšom i vnútornom prejave. Mal nekompromisné, zdánlivo prísne požiadavky na študentov v ateliéroch, ale aj svojský láskavý humor, čo bolo napokon v projektoch úspešne reflektované. Vo vyšších ročníkoch a diplomových prácach jeho študentov v oblasti veľkých obytných súborov a polyfunkčných budov bolo cítiť zmysel pre široký koncept, ale aj konštrukciu a detail.

Takmer 45 rokov bol pri rozvoji Fakulty architektúry od čias, keď ešte bola súčasťou SvF STU a presadzoval názory o špecifčnosti architektúry s potrebou etablovať samostatnú fakultu v rámci STU. Po jej vzniku svojou pedagogickou i vedeckou prácou ostával verný tradíciám slovenskej architektonickej školy, jej profesorov-zakladateľov katedier obytných a občianskych budov a podieľal sa na ich zveľadovaní. Svojou nekonfliktnou a vyrovnanou povahou, aj pri ťažkej rane osudu: smrti syna Petra, zostával nám dobrým kolegom a kamarátom, na ktorého nemožno zabudnúť.

Češť jeho pamiatke!

za kolegov Katedry obytných budov Bratislava Budkeová

VÝBER Z NOVINIEK V KNIŽNICI FA STU:

CATMULL, E. – WALLACE, A.: Creativity, Inc. Overcoming the Unseen Forces that Stand in the Way of True Inspiration. Bantam press, Londýn: 2014

TUNGATE, M. – ed.: Creative communications: Epica Book 27. Advertising. Design. Media. PR. Digital. Epica Awards, Londýn: 2014

EISSEN, K. – STEUR, R.: Sketching. The Basics. BIS Publishers, Amsterdam: 2016

DUARTOVÁ, N.: Slajdologie. Tajemství tvorby skvělých prezentací. BizBooks, Brno: 2012

SILVER, P. – MCLEAN, W. – EVANS, P.: Structural Engineering for Architects: A Handbook. Laurence King Publishing, Londýn: 2013

WIEDEMANN, J. – ED.: The Package Design Book 2. Taschen, Kolín: 2012

TSELENTIS, J.: Typografie. O funkci a užití písma. Slovart, Praha: 2014

BARTOŠOVÁ, N. – HABERLANDOVÁ, K.: Industriál očami odborníkov/pamätníkov. Teória a metodológia ochrany priemyselného dedičstva v kontexte Bratislavy. Vydavateľstvo Spektrum STU, Bratislava: 2016

BALOUŠEK, V.: Žijte a myslte kreativně. 10 klíčů k reklamě, která zaujme. Computer Press, Brno: 2011

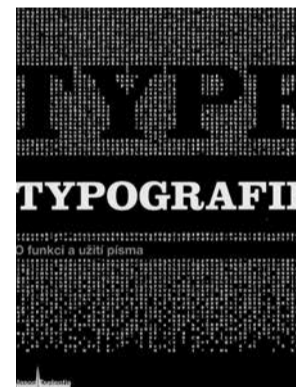
SAMARA, T.: Grafický Design. Základní pravidla a způsoby jejich porušování. Slovart, Praha: 2008

FLIMMEL, I.: Dizajn a materiál. Od Thoneta po súčasnosť. Flimmel Ivo, Bratislava: 2016

LEAKE, J. – BORGERSON, J.: Engineering Design Graphics: Sketching, Modeling and Visualization. John Wiley & Sons, New Jersey: 2008

WILES, R.: Handmade Packaging Workshop. Tutorials and Professional Advice for Creating Handcrafted Boxes, Labels, Bags and More. Thames & Hudson, Londýn: 2012

HAMPSHIRE, M. – STEPHENSON, K.: Choosing and Using Paper for Great Graphic Design. RotoVision, Mies: 2007

INFORMAČNÉ LISTY FA STU BRATISLAVA

ročník 24, 2016/2017, # 8 apríl
Prvý raz vyšlo ako Informačný bulletin v marci 1992.

VYDÁVA: FA STU, Námestie slobody č. 19, 812 45 Bratislava
ŠÉFREDAKTORKA: Ing. arch. Irena Dorotjaková
KONTAKT: 0918 665 026, 02 / 57276178
E-MAIL: dorotjakova@fa.stuba.sk
DIZAJN/LAYOUT: Lenka Hámošová, MDes.
FOTOGRAFIE: Mgr. art. Matej Kováč,
Ing. arch. Irena Dorotjaková, archív FA STU
ISSN 1337-2475
REGISTRÁCIA MK: EV 2962/09

**SLOVENSKÁ TECHNICKÁ
UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA ARCHITEKTÚRY**

Za obsah dodaného príspevku zodpovedá autor.